

Komisja
Europejska

Europa w **12** lekcjach

Ochrona Razem Wzrost
Rozwój Unia Europejska
Gospodarka Jednolity rynek Zakładnienie Wartości
cyfrowa Pokój Solidarność Obywatele

Poglądy zawarte w niniejszej publikacji są wyłącznie opiniami autora i niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Komisji Europejskiej.

Europa w 12 lekcjach

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Informacje dla Obywateli
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst ukończono w listopadzie 2016 r.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2017

Print ISBN 978-92-79-53597-0 doi:10.2775/971497 NA-02-15-980-PL-C
PDF ISBN 978-92-79-53561-1 doi:10.2775/912539 NA-02-15-980-PL-N

© Unia Europejska, 2017

Wykorzystywanie treści jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła. Zasady ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji Europejskiej określono w decyzji 2011/833/UE (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39). Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć lub innych materiałów, co do których UE nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw autorskich.

Spis treści

1	Dlaczego Unia Europejska?	2
2	Dwanaście historycznych kroków.....	10
3	Rozszerzenie UE i dobre stosunki sąsiedzkie	16
4	W jaki sposób funkcjonuje Unia?.....	24
5	Czym zajmuje się Unia?	36
6	Jednolity rynek	50
7	Euro	58
8	Inwestycje i wzrost gospodarczy w gospodarce cyfrowej.....	66
9	Co to znaczy być obywatelem Unii Europejskiej?	72
10	Europa wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.....	80
11	UE na arenie światowej.....	88
12	Przyszłość Europy	96
	Kalendarium integracji europejskiej.....	102

ROZDZIAŁ

1

Dlaczego Unia Europejska?

Współpraca

Bezpieczeństwo

Sprawiedliwość

Wolność

Solidarność

Pokój

Obywatele

Demokracja

Tożsamość Wspólny

Razem

MISJĄ UE JEST:

- ▶ umacnianie i budowanie pokoju ustanowionego między państwami członkowskimi i ich państwami sąsiedzkimi;
- ▶ jednoczenie krajów europejskich w ramach praktycznej współpracy;
- ▶ stworzenie odpowiednich warunków, aby obywatele europejscy mogli żyć w poczuciu bezpieczeństwa;
- ▶ podejmowanie działań promujących solidarność gospodarczą i społeczną;
- ▶ zachowanie tożsamości i różnorodności europejskiej w erze globalizacji;
- ▶ rozpowszechnianie wspólnych europejskich wartości.

I. POKÓJ

Zanim idea zjednoczonej Europy stała się realnym celem politycznym, przez długi czas pozostawała mrzonką filozofów i wizjonerów. Przykładem niech będzie hasło „Stanów Zjednoczonych Europy” autorstwa Wiktora Hugo inspirowane ideałami humanistycznymi i pokojowymi. Wszelkie nadzieje okazały się jednak płonne, gdy w pierwszej połowie XX w. krwawe wojny spustoszyły cały kontynent, rozwiewając sen o idylli.

Na zgliszczach pozostałych po II wojnie światowej miała jednak zrodzić się nowa nadzieja. Ludzie, którzy stawili czoła totalitarnej opresji w czasie wojny, byli zdecydowani położyć kres międzynarodowym animozjom i rywalizacji w Europie, tworząc tym samym podstawy trwałego pokoju. W latach 1945–1950 zadania tego podjęła się grupa odważnych ludzi, a wśród nich Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi i Winston Churchill. Chcieli oni, by w Europie Zachodniej został wprowadzony nowy porządek oparty na idei wspólnego interesu, u którego podwalin miałyby leżać traktaty gwarantujące praworządność i równość pomiędzy wszystkimi krajami.

Robert Schuman (wówczas minister spraw zagranicznych Francji) podjął pomysł pierwotnie wysunięty przez Jeana Monneta i 9 maja 1950 r. zaproponował

utworzenie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. W krajach, które wcześniej walczyły przeciwko sobie, produkcja węgla i stali miała się znaleźć pod wspólną kontrolą Wysokiej Władzy. W ten praktyczny, ale i symboliczny sposób podstawowe surowce służące toczeniu wojen miały stać się narzędziami zgody i pokoju.

Obecnie w państwach członkowskich Unii Europejskiej panuje pokój, a ich mieszkańcy żyją w systemie demokratycznym, w którym przestrzega się zasad państwa prawnego i szanuje prawa podstawowe. Ponadto kraje byłej Jugosławii, które całkiem niedawno, bo w latach 90. XX w., były w stanie wojny, obecnie albo przystąpiły już do UE, albo się do tego przygotowują.

Niemniej jednak musimy zawsze pamiętać, że pokój nie zapanował raz na zawsze. Podczas ostatniego kryzysu gospodarczego i społecznego w Europie nastąpiło nasilenie się tendencji populistycznych, ekstremistycznych i nacjonalistycznych, które zagrażają demokracji i procesowi integracji europejskiej. Wiele ruchów wyraża sceptycyzm wobec istniejących instytucji, zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim. Czas pokaże, czy nowy wzrost gospodarczy, oparty na wspólnych rozwiązaniach, złagodzi te napięcia.

II. ZJEDNOCZENIE EUROPY

Po upadku muru berlińskiego w 1989 r. Unia Europejska aktywnie wspierała zjednoczenie Niemiec. Kiedy w 1991 r. upadło imperium sowieckie, kraje Europy Środkowo-Wschodniej po dziesiętkach lat zniewolenia za „żelazną kurtyną” znowu mogły decydować o swoim losie. Wiele z nich uznało, że ich przyszłość jest związana z rodziną demokratycznych narodów europejskich. W 2004 r. do UE przystąpiło osiem krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w 2007 r. dołączyły dwa kolejne, a w 2013 r. do UE przystąpiła Chorwacja. W 2004 r. do UE weszły również dwa kraje basenu Morza Śródziemnego – Cypr i Malta.

Proces rozszerzania UE nadal trwa. Na różnych etapach przygotowania do ewentualnego członkostwa jest siedem krajów. Trudna sytuacja w Europie sprawia jednak, że powiększenie UE o kolejne państwa członkowskie w najbliższej przyszłości jest mało prawdopodobne.

Jednocześnie w czerwcu 2016 r. w Zjednoczonym Królestwie przeprowadzono referendum, w którym większość głosujących wyraziła chęć wystąpienia z Unii Europejskiej. Traktat UE zawiera zezwalającą na to klauzulę. Obecnie prowadzone są negocjacje w sprawie warunków opuszczenia UE przez Brytyjczyków.

III. BEZPIECZEŃSTWO

Europa XXI w. wciąż zmagą się z poważnymi problemami dotyczącymi bezpieczeństwa.

Na południu nasila się fanatyzm religijny prowadzący często do terroryzmu. Ataki terrorystyczne przeprowadzone w Europie przez tzw. Państwo Islamskie (Daisz) stały się przyczyną intensyfikacji wymiany informacji i danych wywiadowczych między państwami UE.

Na wschodzie Rosja, z Władimirem Putinem na czele, realizuje strategię zwiększania swoich wpływów. Aneksja Krymu przez Rosję w 2014 r. oraz wojny we wschodniej Ukrainie to dramaty rozgrywające się u przedsionka UE. Solidarności Unii z Ukrainą szczególnie oczekują państwa członkowskie, które doświadczyły represji ze strony Związku Radzieckiego.

Obywatele oczekują, że UE podejmie skuteczne działania, aby zapewnić bezpieczeństwo swoim państwom członkowskim. Potrzebna jest konstruktywna współpraca z regionami graniczącymi z UE, czyli z Bałkanami, Afryką Północną, Kaukazem i Bliskim Wschodem. Unia musi również dbać o swoje interesy wojskowe i strategiczne poprzez współpracę ze sprzymierzeńcami, zwłaszcza w ramach układu NATO, oraz poprzez rozwijanie prawdziwie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

IV. SOLIDARNOŚĆ GOSPODARCZA I SPOŁECZNA

Bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne to dwie strony tego samego medalu. Walka przeciwko terroryzmowi oraz przestępczości zorganizowanej wymaga ścisłej współpracy między służbami policji wszystkich państw członkowskich. Od 2015 r. jednym z priorytetów UE jest poszukiwanie wspólnych europejskich rozwiązań w kwestii azylu i imigracji, z uwagi na bezprecedensowy napływ imigrantów uciekających przed wojną, dyktaturą i głodem.

Aby UE mogła stać się „przestrzenią wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”, gdzie każdy będzie miał równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości i będzie tak samo chroniony przez prawo, konieczna jest współpraca pomiędzy rządami poszczególnych krajów. Ważną rolę do odegrania mogą mieć również takie organy, jak Europol, czyli Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania, i Eurojust, czyli zespół ds. współpracy sądowej w Unii Europejskiej, który promuje współpracę prokuratorów, sędziów i policjantów w różnych krajach Unii.

Utworzeniu Unii Europejskiej przyświecały cele polityczne, które jej założyciele postanowili osiągnąć na drodze współpracy gospodarczej.

Ludność w krajach europejskich stanowi coraz mniejszy odsetek światowej populacji. Dlatego też, aby osiągnąć odpowiedni wzrost gospodarczy i móc konkurować na skalę światową, kraje UE powinny nadal zacieśniać współpracę. Żaden kraj UE nie jest wystarczająco silny, by móc samodzielnie wpływać na decyzje polityczne dotyczące światowej gospodarki. Jednolity rynek europejski daje firmom europejskim możliwość rozszerzenia działalności, a przez to pozyskiwania nowych klientów i czerpania korzyści wynikających ze skali, czego nie może im zapewnić wyłącznie rynek krajowy. W celu zagwarantowania jak największej liczbie ludzi czerpania korzyści z tego ogólnoeuropejskiego rynku, liczącego ponad 510 milionów konsumentów, UE dokłada wszelkich starań, by zlikwidować przeszkody w handlu i uwolnić przedsiębiorców od zbędnej biurokracji.

Jednak ogólnoeuropejska wolna konkurencja musi mieć swoją przeciwwagę w postaci ogólnoeuropejskiej solidarności. Takie podejście niesie ze sobą wyraźne i namacalne korzyści dla obywateli Europy – np. kiedy padają oni ofiarą powodzi lub innych klęsk żywiołowych, otrzymują wsparcie z budżetu UE. Fundusze strukturalne, zarządzane przez Komisję Europejską, wspomagają krajowe i regionalne władze w krajach UE w zmniejszaniu różnic w rozwoju poszczególnych regionów Europy. Środki z budżetu UE oraz kredyty z Europejskiego Banku Inwestycyjnego są wykorzystywane do poprawy infrastruktury transportowej w Europie (na przykład poprzez rozbudowę sieci autostrad

© Unia Europejska

Solidarność gospodarcza i społeczna to jeden z podstawowych celów Unii Europejskiej i Komisji Jeana-Claude'a Junckera.

i szybkich kolei), co ma ułatwić dostęp do odległych regionów, a zarazem pobudzić handel transeuropejski.

W 2008 r. światowy kryzys finansowy przyniósł najbardziej gwałtowne pogorszenie koniunktury gospodarczej, jakie kiedykolwiek odnotowano w historii UE. Rządy i instytucje UE musiały szybko podjąć działania w celu ratowania banków; UE udzieliła również pomocy finansowej krajom najbardziej dotkniętym przez skutki kryzysu. Programy pomocy dla Irlandii, Portugalii, Hiszpanii i Cypru okazały się skuteczne i większość z nich, po przeprowadzeniu często burzliwych reform w tych państwach, mogła zostać zakończona w 2014 r. Grecja napotkała większe trudności we wprowadzaniu reform strukturalnych sektora publicznego. Skomplikowane negocjacje w sprawie długu publicznego zaowocowały latem 2015 r. zawarciem nowych umów dotyczących reform w Grecji.

Mimo szczególnej sytuacji w Grecji wspólna waluta przyczyniła się do ochrony strefy euro przed spekulacją i dewaluacją podczas kryzysu. Unia Europejska wspólnie z jej państwami członkowskimi podjęła starania zmierzające do zmniejszenia długu publicznego. W najbliższych latach dużym wyzwaniem dla krajów europejskich będzie wyjście z recesji w taki sposób, aby utworzyć nowe, trwałe miejsca pracy, szczególnie w obszarach technologii cyfrowej i ekologicznej.

V. TOŻSAMOŚĆ I RÓŻNORODNOŚĆ EUROPEJSKA W ERZE GLOBALIZACJI

© highwaystarz/Adobe Stock

*Zjednoczeni w różnorodności:
poprzez współpracę możemy
osiągnąć lepsze rezultaty.*

Postindustrialne społeczeństwa europejskie stają się coraz bardziej złożone. Chociaż poziom życia wciąż wzrasta, to jednak nadal istnieją wyraźne różnice pomiędzy ubogimi a bogatymi. Podziały te mogą nasilać się pod wpływem takich czynników, jak recesja gospodarcza, delokalizacja przemysłu, starzenie się społeczeństwa i problemy związane z finansami publicznymi. Aby sprostać tym wyzwaniom, kraje UE muszą zjednoczyć siły.

Współdziałanie nie może jednak oznaczać zaciera-
nia różnic między odrębnymi tożsamościami kultu-
rowymi i językowymi poszczególnych krajów. Wręcz
przeciwnie – UE podejmuje wiele działań sprzyja-
jących wzrostowi gospodarczemu, opierając się na
odrębnościach regionalnych i bogatej różnorodności
europejskich tradycji i kultur, począwszy od regional-
nej gastronomii aż po turystykę i sztukę. Dzięki tech-
nologii cyfrowej różnorodność kulturowa staje się
jeszcze ważniejszym elementem, ponieważ dystry-
bucja lokalnych produktów kulturowych jest z tech-
nicznego punktu widzenia łatwiejsza.

Sześćdziesiąt pięć lat historii integracji europejskiej pokazało, że UE jako całość znaczy więcej niż zwykła suma jej składników. Jej wpływ w sprawach gospodarczych, społecznych, technologicznych, handlowych

VI. WARTOŚCI

oraz politycznych jest o wiele większy niż wpływ poszczególnych państw członkowskich, gdyby musiały one działać osobno. Widać zatem, że istnieje wartość dodana wynikająca ze wspólnego działania i wypowiedzania się jednym głosem jako Unia Europejska.

Inne światowe potęgi, takie jak Chiny i Stany Zjednoczone, usiłują wpływać na zasady rządzące globalną gospodarką. W związku z tym z punktu widzenia państw członkowskich UE ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej jest zjednoczenie się i osiągnięcie „masy krytycznej” niezbędnej do utrzymania ich wpływów na arenie międzynarodowej. Jednym z przykładów na to jest rola UE w światowych negocjacjach w sprawie zasad handlu. Kraje UE osiągnęły porozumienie w sprawie wielu zasad i przepisów technicznych dotyczących życia codziennego obywateli, które służą za model dla innych części świata. Obejmują one między innymi normy dotyczące ochrony zdrowia i bezpieczeństwa, promowanie odnawialnych źródeł energii, „zasadę ostrożności” w dziedzinie bezpieczeństwa żywności, etyczne aspekty nowych technologii oraz wiele innych kwestii. Unia Europejska jest także motorem podejmowanych na całym świecie starań zmierzających do rozwiązania problemu globalnego ocieplenia.

Europejskie wartości są również zauważalne na całym świecie pod postacią współpracy na rzecz rozwoju i pomocy humanitarnej zarządzanej przez UE.

W odniesieniu do współczesnej Europy stara mądrość – „w jedności siła” – nie traci na swoim znaczeniu.

Unia Europejska wspiera wartości humanitarne i postęp. Dokłada wszelkich starań, aby ludzkość korzystała z ogromnych zmian zachodzących na całym świecie, a nie padała ich ofiarą. Potrzeby ludzi nie mogą być zaspokojone wyłącznie na poziomie działań rynkowych lub działań jednostronnych podejmowanych przez poszczególne kraje.

Unia Europejska uosabia wizję ludzkości i model społeczeństwa popierane przez znakomitą większość jej obywateli. Europejczycy mają szczególny stosunek do dziedzictwa ważnych dla nich wartości: praw człowieka, solidarności społecznej, swobody przedsiębiorczości, sprawiedliwego podziału bogactwa, prawa do chronionego środowiska, szacunku dla różnorodności kulturowej, językowej i religijnej oraz harmonijnego połączenia tradycji i postępu.

W grudniu 2000 r. proklamowano w Nicei prawnie wiążącą Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej. Wymienia się w niej wszystkie prawa uznawane obecnie przez wszystkie państwa członkowskie UE i ich obywateli. Wspólne prawa i wartości dają Europejczykom poczucie więzi i wspólnoty. Dobrym przykładem wspólnych wartości może być fakt zniesienia kary śmierci we wszystkich krajach UE.

ROZDZIAŁ

2

Dwanaście historycznych kroków

Cele

Stabilność

Postęp

Rozwój

Wyzwania

Rozszerzenie

Historia

Integracja

Unia

Osiągnięcia

Blżej

Wspólnota

- ▶ **1951:** Sześć krajów założycielskich ustanawia Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (EWWiS).
- ▶ **1957:** Te same sześć krajów podpisuje traktaty rzymskie, ustanawiając w ten sposób Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom).
- ▶ **1973:** Wspólnoty zostają powiększone do dziewięciu państw członkowskich i wprowadzają kolejne zasady wspólnej polityki.
- ▶ **1979:** Odbywają się pierwsze bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.
- ▶ **1981:** Pierwsze rozszerzenie UE o kraj śródziemnomorski.
- ▶ **1992:** Urzeczywistnia się idea jednolitego rynku europejskiego.
- ▶ **1993:** Traktatem z Maastricht ustanawia się Unię Europejską.
- ▶ **2002:** Do obiegu wchodzi euro.
- ▶ **2004:** Liczba państw członkowskich UE wynosi 25, w 2013 r. wzrasta do 28.
- ▶ **2009:** Za sprawą wejścia w życie traktatu lizbońskiego zmienia się sposób funkcjonowania UE.
- ▶ **2014:** Odbywają się wybory europejskie. O stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej ubiega się kilku kandydatów.
- ▶ **2015:** Następuje stopniowy powrót do umiarkowanego wzrostu gospodarczego po 7 latach światowego kryzysu i konsolidacji w strefie euro.

© Unia Europejska

9 maja 1950 r. minister spraw zagranicznych Francji, Robert Schuman, po raz pierwszy publicznie przedstawił idee, które doprowadziły do powstania Unii Europejskiej. Dlatego też dzień 9 maja obchodzi się co roku jako rocznicę powstania UE.

- 1.** Dziewiątego maja 1950 r. w ramach Planu Schumana przedstawiono propozycję utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, która stała się rzeczywistością dzięki traktatowi paryskiemu, który podpisano 18 kwietnia 1951 r. Na mocy tego traktatu sześć krajów założycielskich (Belgia, Francja, Niderlandy, Luksemburg, Republika Federalna Niemiec oraz Włochy) utworzyło wspólny rynek węgla i stali. Celem przyświecającą tej inicjatywie było zapewnienie pokoju między krajami Europy i stworzenie możliwości współpracy instytucjonalnej, na zasadach równości, między zwycięzonymi i zwycięskimi krajami po II wojnie światowej.
- 2.** Na mocy traktatów rzymskich z dnia 25 marca 1957 r. sześć krajów założycielskich postanowiło utworzyć Europejską Wspólnotę Energii Atomowej i Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Tej ostatniej przyświecała idea stworzenia szerszego wspólnego rynku obejmującego szereg różnych towarów i usług. Dnia 1 lipca 1968 r. zniesiono opłaty celne pomiędzy sześcioma państwami EWG. Również w latach 60. XX w. wprowadzono zasady wspólnej polityki, zwłaszcza w zakresie rolnictwa i handlu.
- 3.** Sukces tego przedsięwzięcia zachęcił do przyłączenia się Danię, Irlandię oraz Zjednoczone Królestwo. Pierwsze rozszerzenie, z sześciu do dziewięciu członków, miało miejsce w 1973 r. W tym samym czasie wprowadzono nowe zasady polityki społecznej i polityki ochrony środowiska. W 1975 r. utworzono natomiast Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

4. W czerwcu 1979 r. miało miejsce zdarzenie stanowiące wyraźny krok naprzód – pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego w drodze powszechnych wyborów bezpośrednich. Eurowybory odbywają się co pięć lat.
5. W 1981 r. do Wspólnot przystąpiła Grecja, a w 1986 r. – Hiszpania i Portugalia. Nastąpiło to po upadku dyktatur w tych krajach. Ekspansja Wspólnot w Europie Południowej spowodowała, że jeszcze bardziej potrzebne stało się wdrożenie regionalnych programów pomocy.
6. Recesja gospodarcza panująca na całym świecie we wczesnych latach 80. XX w. przyczyniła się do powstania fali eurosceptycyzmu. Jednak w roku 1985, kiedy Komisja Europejska pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa opublikowała tzw. Białą księgę, znowu pojawiła się nadzieja. W Białej księdze przedstawiono harmonogram całkowitego wdrożenia rynku wewnętrznego do 1 stycznia 1993 r. Ten ambitny cel został zawarty w Jednolitym akcie europejskim, podpisanym w lutym 1986 r., a obowiązującym od 1 lipca 1987 r.
7. Polityczny kształt Europy uległ radykalnej zmianie po upadku muru berlińskiego w 1989 r. Wydarzenie to pociągnęło za sobą inne – ponowne zjednoczenie Niemiec w październiku 1990 r. i demokratyzację państw Europy Środkowej i Wschodniej, które wyzwoliły się spod kontroli ZSRR. Sam Związek Radziecki przestał istnieć w grudniu 1991 r.

W tym samym czasie państwa członkowskie zaczęły negocjować zapisy nowego traktatu, który został przyjęty przez szefów państw lub rządów w grudniu 1991 r. w Maastricht. Do istniejącego systemu wspólnotowego dodano system współpracy międzyrządowej (w takich dziedzinach jak polityka zagraniczna, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne), w wyniku czego dzięki traktatowi z Maastricht powstała Unia Europejska. Traktat o Unii Europejskiej wszedł w życie 1 listopada 1993 r.

8. W 1995 r. do UE przystąpiły trzy kolejne kraje – Austria, Finlandia i Szwecja – zwiększając liczbę państw członkowskich do 15. W tym czasie Europa stała już w obliczu wyzwań, jakie niosła ze sobą globalizacja. Nowe technologie i rosnąca rola internetu zmodernizowały światową gospodarkę, jednak stały się również źródłem napięć natury społecznej i kulturowej.

Równocześnie UE prowadziła prace nad realizacją najbardziej ambitnego ze swych dotychczasowych projektów – stworzenia wspólnej waluty w celu ułatwienia życia przedsiębiorcom, konsumentom i podróżnym. Dnia 1 stycznia 2002 r. w 12 państwach UE euro zastąpiło stare waluty, a państwa te stworzyły razem tzw. strefę euro. Od tamtej pory euro stało się jedną z najważniejszych walut na świecie.

9. W połowie lat 90. XX w. rozpoczęto przygotowania do największego w historii rozszerzenia UE. Swoją kandydaturę zgłosiło sześć krajów byłego bloku sowieckiego (Bułgaria, Republika Czeska, Polska, Rumunia,

© Robert Maass/Corbis

Upadek muru berlińskiego w 1989 r. dał początek stopniowemu eliminowaniu starych podziałów na kontynencie europejskim.

Słowacja i Węgry), trzy kraje bałtyckie, które kiedyś były częścią Związku Radzieckiego (Estonia, Litwa i Łotwa), jedna z republik byłej Jugosławii (Słowenia) oraz dwa kraje śródziemnomorskie (Cypr i Malta).

Unia z zadowoleniem przyjęła te kandydatury jako szansę stabilizacji na kontynencie europejskim i rozszerzenia korzyści płynących ze zjednoczenia Europy na te młode europejskie demokracje. Negocjacje rozpoczęto w grudniu 1997 r., a dnia 1 maja 2004 r. do UE dołączyło 10 spośród krajów kandydujących. W 2007 r. ich śladami podążyły Bułgaria i Rumunia. Chorwacja przystąpiła do UE w 2013 r., zwiększając liczbę członków do 28.

- 10.** Aby rozszerzona UE mogła stawić czoła stojącym przed nią złożonym wyzwaniom XXI w., należało opracować mniej skomplikowaną i skuteczniejszą metodę podejmowania decyzji. Nowe zasady zaproponowano w podpisanym w październiku 2004 r. projekcie konstytucji UE, która miała zastąpić wszystkie istniejące do tej pory traktaty. W 2005 r. dokument ten został jednak odrzucony w wyniku dwóch referendum krajowych – we Francji i w Niderlandach.

W związku z tym konstytucję zastąpiono traktatem lizbońskim, który podpisano dnia 13 grudnia 2007 r. i który wszedł

w życie z dniem 1 grudnia 2009 r. Zmienia on wcześniejsze traktaty, ale ich nie zastępuje, a ponadto wprowadza większość zmian, które występowały w konstytucji. W ramach traktatu wprowadzono na przykład funkcję stałego przewodniczącego Rady Europejskiej i utworzono stanowisko Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.

- 11.** Wybory europejskie w maju 2014 r. oznaczały zmianę praktyk instytucjonalnych UE, jako że kandydatów na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej zaproponowały partie polityczne. Następnie, jak przewidziano w traktacie lizbońskim, Rada Europejska nominowała kandydata z partii posiadającej najwięcej mandatów. Był to Luksemburczyk Jean-Claude Juncker z Europejskiej Partii Ludowej. Został zatwierdzony przez szeroką koalicję proeuropejską w Parlamencie Europejskim, w tym przez ugrupowania socjalistyczne i liberalne.

Wybory z 2014 r. okazały się również korzystne dla partii eurosceptycznych, które uzyskały około 100 z 751 mandatów. W głosowaniach często jednoznacznie sprzeciwiają się one większości stanowisk politycznych dominujących w instytucjach UE, zazwyczaj wyrażają sceptycyzm wobec integracji UE oraz są zagorzałymi przeciwnikami imigracji.

- 12.** W 2008 r. rozwinął się światowy kryzys finansowy i gospodarczy. Doprowadziło to do ustanowienia nowych mechanizmów UE, aby zapewnić stabilność banków, obniżyć dług publiczny i skoordynować politykę

gospodarczą państw członkowskich, w szczególności tych, w których używa się euro. Po upływie kilku lat wysiłek włożony w reformy strukturalne i poprawę rachunków publicznych zaczyna przynosić rezultaty w postaci nowego wzrostu gospodarczego.

Polityka gospodarcza w strefie euro jest wzmacniana pod przewodnictwem Komisji i Rady, które dysponują teraz nowymi instrumentami prawnymi do wdrożenia porozumień osiągniętych przez państwa członkowskie z myślą o zabezpieczeniu zdrowych finansów publicznych. Europejski Bank Centralny zwiększa płynność i utrzymuje bardzo niskie stopy procentowe. Unia Europejska promuje także nowe inwestycje za pośrednictwem Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych, szczególnie w ramach partnerstw publiczno-prywatnych.

ROZDZIAŁ

3

Rozszerzenie UE i dobre stosunki sąsiedzkie

Współpraca

Rodzina

Sześć

Wzrost

Członkostwo

Wsparcie

Zjednoczenie

Integracja

Sąsiedzi

Przystąpienie

Demokracja

Obowiązki

- ▶ Drzwi do Unii Europejskiej są otwarte dla każdego państwa europejskiego, które spełni kryteria demokratyczne, polityczne i gospodarcze wymagane w celu uzyskania członkostwa.
- ▶ W efekcie kolejnych rozszerzeń liczba członków UE zwiększyła się z sześciu do 28 państw. Od 2016 r. sześć krajów bałkańskich i Turcja znajdują się albo w trakcie negocjacji członkostwa albo na różnych etapach przygotowań do ewentualnego przystąpienia.
- ▶ Każdy traktat o przyjęciu nowego członka musi zostać jednomyślnie zatwierdzony przez wszystkie obecne państwa członkowskie. Ponadto przed każdym kolejnym rozszerzeniem Unia musi ocenić własne możliwości pod kątem przyjęcia nowych członków oraz zdolność instytucji unijnych do dalszego sprawnego funkcjonowania.
- ▶ W trakcie kadencji 2014–2019 do UE nie przystąpi żaden kraj, ponieważ UE nadal skupia swoje wysiłki na wzroście gospodarczym.
- ▶ Przed europejską polityką sąsiedztwa stoją wyzwania bez precedensu od czasów zimnej wojny – polityka Rosji, której szczytowym punktem była bezprawna aneksja Krymu w 2014 r., podsycała napięcia dyplomatyczne i te o charakterze zbrojnym. Akty terroru na Bliskim Wschodzie dokonywane przez ekstremistów w Syrii i Iraku stanowią bezpośredni atak na podstawowe wartości i interesy europejskie. Masowy napływ ponad miliona uchodźców z tego regionu stawia przed Europą ogromne długoterminowe wyzwania, zarówno natury humanitarnej, jak i politycznej.

I. WARUNKI CZŁONKOSTWA

a) Wymogi prawne

Integracja europejska zawsze była procesem polityczno-gospodarczym dostępnym dla wszystkich państw europejskich wyrażających gotowość do przyjęcia traktatów oraz całego wspólnotowego dorobku prawnego. Zgodnie z traktatem lizbońskim (art. 49) każde państwo europejskie, które przestrzega zasad wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz praworządności, może ubiegać się o członkostwo w UE.

b) Kryteria kopenhaskie

W 1993 r. po otrzymaniu wniosków o członkostwo w Unii od byłych krajów komunistycznych Rada Europejska przedstawiła trzy kryteria, które należy spełnić, aby zostać członkiem UE. Zanim kraje kandydujące zostaną przyjęte do grona członków UE, muszą posiadać:

- stabilne instytucje gwarantujące demokrację, poszanowanie zasad państwa prawa i praw człowieka oraz poszanowanie i ochronę praw mniejszości;
- trwałą gospodarkę rynkową, jak również zdolność do sprostania presji konkurencji oraz siłom rynkowym wewnątrz Unii;

- zdolność do sprostania wymogom członkostwa, w tym gotowość do realizacji celów Unii. Muszą również posiadać administrację publiczną, która będzie w stanie stosować prawo UE i zarządzać nim w praktyce.

c) Proces uzyskania statusu państwa członkowskiego UE

Rozmowy o członkostwie (tzw. negocjacje w sprawie przystąpienia) są prowadzone pomiędzy krajem kandydującym a Komisją Europejską działającą w imieniu Unii. Po zakończeniu negocjacji odbywa się posiedzenie Rady gromadzące wszystkie dotychczasowe państwa członkowskie. Podczas tego spotkania państwa członkowskie muszą podjąć jednomyślną decyzję o przyjęciu danego kraju. Parlament Europejski również musi wyrazić zgodę bezwzględną większością głosów. Następnie traktat akcesyjny musi być ratyfikowany przez państwa członkowskie i kraj kandydujący. Każde z tych państw przeprowadza ratyfikację zgodnie z obowiązującą w nim procedurą konstytucyjną.

W trakcie negocjacji państwa kandydujące zazwyczaj otrzymują „przedakcesyjną” pomoc finansową z UE, która ma im pomóc zmniejszyć dystans gospodarczy. Zazwyczaj kraje te zawierają również z UE tzw. układy o stabilizacji i stowarzyszeniu. Na podstawie tych układów UE bezpośrednio monitoruje reformy gospodarcze i administracyjne, jakie kraje kandydujące muszą przeprowadzić w celu spełnienia warunków członkostwa w UE.

II. KU ZJEDNOCZENIU KONTYNETU

a) Unia 28 państw

Spotkanie Rady Europejskiej, które odbyło się w Kopenhadze w grudniu 2002 r., otworzyło kolejny etap w historii zjednoczenia europejskiego i stanowi jeden z bardziej doniosłych momentów. Podejmując decyzję o przyjęciu 12 kolejnych krajów, UE nie tylko zwiększyła swoją powierzchnię i ludność, ale również przypieczętowała koniec obowiązującego od 1945 r. podziału naszego kontynentu na dwa obozy. Kraje europejskie, które od dziesięcioleci żyły w świecie pozbawionym demokratycznej wolności, zyskały wreszcie możliwość dołączenia do rodziny demokratycznych narodów europejskich. W 2004 r. członkami UE stały się zatem Estonia, Republika Czeska, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry, wraz ze śródziemnomorskimi wyspami – Cyprzem i Maltą. W 2007 r. ich śladami podążyły Bułgaria i Rumunia. Chorwacja przystąpiła do tego procesu, występując w 2003 r. z wnioskiem o członkostwo, które uzyskała w 2013 r.

*„Perła Adriatyku” – Dubrownik w Chorwacji,
najmłodszym państwie członkowskim UE.*

b) Prowadzone negocjacje

Turcja, która jest członkiem NATO i podpisała długoterminowy układ o stowarzyszeniu z UE, złożyła wniosek o członkostwo w Unii Europejskiej w 1987 r. W kontekście położenia geograficznego Turcji i jej historii politycznej Unia długo wahała się, zanim zaakceptowała tę kandydaturę. W październiku 2005 r. ostatecznie otwarto jednak negocjacje akcesyjne. Niektóre kraje UE wyraziły wątpliwości związane z kwestią, czy Turcja zostanie lub powinna zostać członkiem Unii Europejskiej. Proponują one alternatywne rozwiązanie – „uprzywilejowane partnerstwo”. Negocjacje ożywiły się w 2015 r., kiedy Turcja doszła z UE do porozumienia w sprawie współpracy w celu zmniejszenia i kontrolowania liczby osób ubiegających się o azyl, które dostają się do UE przez Turcję. Intencją UE jest pozostanie dla Turcji punktem odniesienia, jeśli chodzi o reformy polityczne i prawa podstawowe. UE podkreśla, że poszanowanie tych wartości jest niepodlegającym negocjacom warunkiem przystąpienia.

Kraje Bałkanów Zachodnich, z których większość była kiedyś częścią Jugosławii, również zwracają się do UE w celu przyspieszenia restrukturyzacji swoich gospodarek, poprawy wzajemnych stosunków (które ucierpiały w wyniku

długotrwałych konfliktów etnicznych i wojen religijnych) oraz skonsolidowania swoich instytucji demokratycznych. Unia Europejska przyznała status „kraju kandydującego” Albanii, byłej jugosłowiańskiej republice Macedonii, Czarnogórze i Serbii. Bośnia i Hercegowina złożyła wniosek o przystąpienie do UE w 2016 r. W 2008 r. Kosowo⁽¹⁾ proklamowało swoją niepodległość i również może stać się krajem kandydującym, po zakończeniu trwających negocjacji w sprawie jego przyszłości.

Rozpoczęły się formalne negocjacje akcesyjne z Czarnogórą i Serbią.

Islandia, która w 2008 r. dotkliwie odczuła skutki kryzysu finansowego, złożyła wniosek o członkostwo w UE w 2009 r. Negocjacje akcesyjne zostały wstrzymane w 2013 r. na wniosek samej Islandii. Wskutek ożywienia się gospodarki kraju opinia publiczna w Islandii stała się mniej przychylna przystąpieniu do UE.

W swoim przemówieniu inauguracyjnym wygłoszonym w Parlamencie Europejskim w 2014 r. Jean-Claude Juncker ogłosił, że w trakcie jego kadencji, czyli do 2019 r., do Unii Europejskiej nie przystąpi żadne nowe państwo członkowskie.

⁽¹⁾ Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

III. JAK DUŻA MOŻE BYĆ UE?

a) Granice geograficzne

Debata publiczna na temat przyszłości UE pokazuje, że wielu Europejczyków żywi obawy co do ostatecznego kształtu granic Unii. Rodzą się również pytania o tożsamość Europy. Na te pytania nie ma prostych odpowiedzi, zwłaszcza że każdy kraj inaczej pojmuje swoje interesy geopolityczne czy ekonomiczne. Kraje bałtyckie i Polska wykazały przychylność wobec przystąpienia Ukrainy do UE, lecz konflikt ukraińsko-rosyjski, którego szczytowym punktem była aneksja Krymu przez Rosję, spowodował napięcia geopolityczne uniemożliwiające realizację tego scenariusza. Ponadto strategiczne położenie Mołdawii zaostriżyło napięcie między państwami zachodnimi a Rosją, która zdecydowanie manifestuje swoje ambicje regionalne.

Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria nie są członkami UE, mimo iż spełniają wymogi, ponieważ opinia publiczna w tych krajach w chwili obecnej opowiada się przeciwko przystąpieniu.

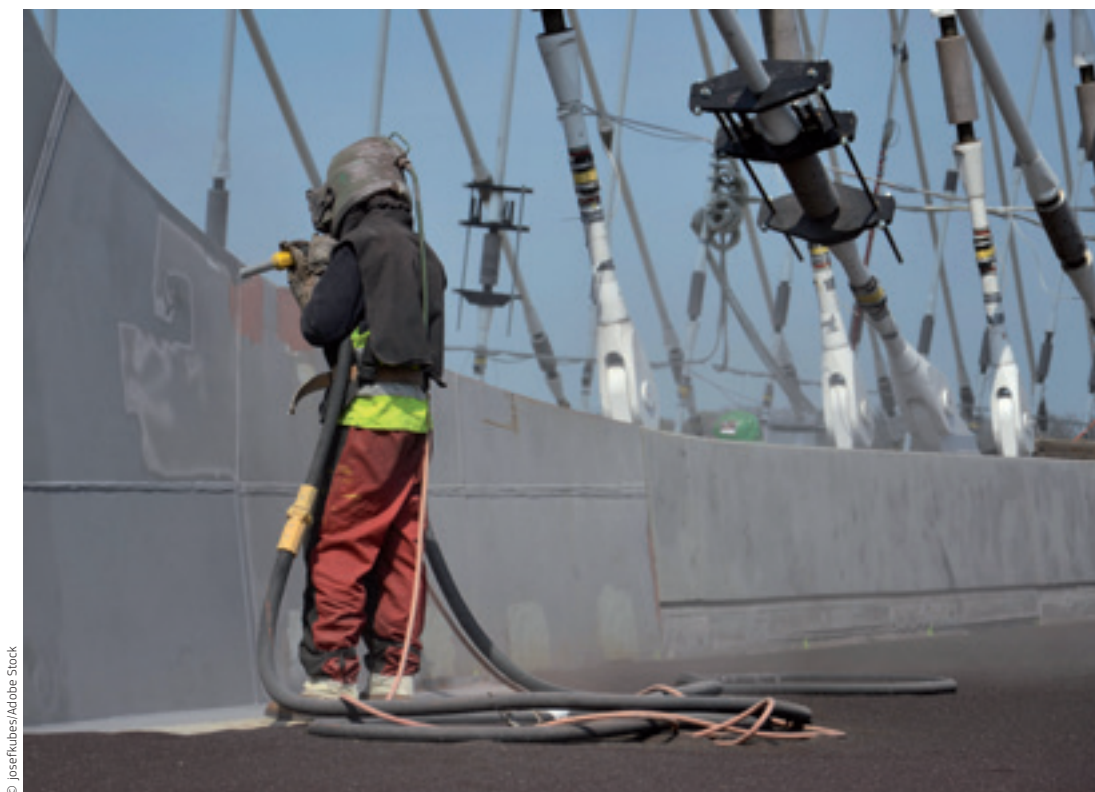
Zdanie opinii publicznej w różnych krajach UE w kwestii ostatecznego kształtu granic Unii Europejskiej jest w większym lub mniejszym stopniu podzielone. Gdyby zastosowano wyłącznie kryteria geograficzne, z pominięciem kwestii wartości demokratycznych, UE – podobnie jak Rada Europy (niebędąca

organem UE) – mogłaby w ostatecznym kształcie liczyć 47 państw członkowskich.

Rozsądnym podejściem jest uznanie, że o członkostwo w UE może ubiegać się każdy kraj europejski, który wyraża gotowość do przyjęcia całości wspólnotowego dorobku prawnego oraz euro. Od 1950 r. integracja europejska stanowi ciągły proces i każda próba ostatecznego ustalenia granic UE byłaby sprzeczna z tym procesem.

b) Polityka sąsiedztwa

W wyniku rozszerzenia UE w 2004 r. i 2007 r. jej granice przesunęły się dalej na wschód i południe, co zrodziło pytania dotyczące kwestii utrzymywania odpowiednich stosunków z jej nowymi sąsiadami. Stabilność i bezpieczeństwo stanowią problem w regionach graniczących z UE. Unia pragnęła uniknąć sytuacji, w której powstałyby nowe linie podziału między UE a sąsiadującymi z nią regionami. Pojawiające się zagrożenia dla bezpieczeństwa, takie jak: nielegalna imigracja, zakłócenia w dostawie energii, degradacja środowiska, transgraniczna przestępczość zorganizowana i terroryzm to wyzwania, z którymi UE obecnie musi zmagać się jeszcze intensywniej. W związku z tym

© Josef Kubes/Adobe Stock

Unia udziela wsparcia finansowego na budowanie gospodarki w sąsiednich państwach.

Unia opracowała nową europejską politykę sąsiedztwa, regulującą stosunki z jej sąsiadami na wschodzie (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdawia i Ukraina) i na południu (Algieria, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Maroko, okupowane terytoria palestyńskie, Syria i Tunezja).

W 2004 r. niemal wszystkie wymienione kraje miały zawarte z UE dwustronne umowy o partnerstwie i współpracy lub układy o stowarzyszeniu, na mocy których zobowiązały się do przestrzegania wspólnych wartości (takich jak demokracja, prawa człowieka i praworządność) oraz do poczynienia postępów w dziedzinie gospodarki rynkowej, zrównoważonego rozwoju i ograniczenia ubóstwa. Ze swojej strony UE oferuje pomoc finansową, techniczną i makroekonomiczną, łatwiejszy dostęp do wiz oraz szereg środków wspomagających rozwój tych krajów.

Jednak ostatnie wydarzenia geopolityczne radykalnie zmieniły sytuację.

Na wschodzie, na Ukrainie, doszło do upadku autorytarnego rządu, co doprowadziło do wyborów prezydenckich w maju 2014 r., w których zwyciężył Petro Poroszenko – kandydat wyrażający opinie bardziej zgodne z zachodnimi wartościami. Spowodowało to podpisanie układu o stowarzyszeniu między Ukrainą a UE we wrześniu 2014 r. Trudne warunki gospodarcze i starcia zbrojne między siłami ukraińskimi a ugrupowaniami separatystycznymi wspieranymi przez Rosję postawiły kraj w bardzo trudnej sytuacji, która jednak nie jest przeszkodą w zacieśnianiu więzi z UE. W latach 2014–2015 Unia Europejska przyznała Ukrainie ponad 7 mld euro w ramach pomocy finansowej, wiążącej się z reformami politycznymi i demokratycznymi.

W 2011 r. arabska wiosna znacznie zmieniła sytuację polityczną na południowym wybrzeżu Morza Śródziemnego i na Bliskim Wschodzie. Doszło do zmiany rządów w Tunezji i Egipcie, wojny domowej w Syrii, rozpętania chaosu w Libii po upadku reżimu Kadafigo i utworzenia tzw. Państwa Islamskiego (Daisz), które w drodze działań terrorystycznych opanowało duże tereny w Syrii i Iraku.

Niektóre kraje UE wchodzą w skład koalicji wojskowej walczącej przeciw tzw. Państwu Islamskiemu (Daisz), podczas gdy UE mierzy się z dużym napływem uchodźców pochodzących z Syrii, Rogu Afryki i Afryki Subsaharyjskiej, uciekających przed wojną, prześladowaniami religijnymi lub ubóstwem. W 2015 r. około miliona osób próbowało przepłynąć się przez Morze Śródziemne z wybrzeży Libii i Turcji na pokładach łodzi należących do przestępców dopuszczających się handlu ludźmi. W obliczu tej katastrofy humanitarnej UE dokonuje przeglądu swojej wspólnej polityki azylowej i imigracyjnej (zob. rozdział 10).

Rada
Komisja

ROZDZIAŁ

4

W jaki sposób
funkcjonuje
Unia?

Wybory
Przepisy

Traktaty

Obywatele
Głosowanie

Przedstawicielstwa Parlament

Decyzje

Porozumienie

Partie

- ▶ Parlament Europejski, który reprezentuje obywateli UE, dzieli władzę legislacyjną i budżetową z Radą.
- ▶ Szefowie państw lub rządów UE spotykają się jako Rada Europejska w celu określenia ogólnego kierunku polityki UE i podjęcia istotnych decyzji w kluczowych kwestiach.
- ▶ Na częstych posiedzeniach Rady, której członkami są ministrowie z państw członkowskich UE, podejmowane są decyzje polityczne i uchwalane akty prawne UE.
- ▶ Komisja Europejska, która reprezentuje wspólne interesy Unii Europejskiej, jest głównym organem wykonawczym. Zgłasza ona wnioski dotyczące prawodawstwa i to ona dokłada starań, aby zasady polityki UE były należycie wdrażane.

I. INSTYTUCJE DECYZYJNE

Unia Europejska jest czymś więcej niż tylko konfederacją krajów, nie jest to jednak państwo federalne. W istocie jej struktura nie mieści się w żadnej tradycyjnej kategorii prawa. Z historycznego punktu widzenia UE jest tworem unikatowym, a jej system podejmowania decyzji w ciągu ostatnich 60 lat podlegał ciągłemu rozwojowi.

Traktaty (czyli „prawo pierwotne”) stanowią podstawę, na której oparto dużą liczbę aktów „prawodawstwa wtórnego”, które mają bezpośredni wpływ na życie codzienne obywateli Unii Europejskiej. Prawodawstwo wtórne składa się przede wszystkim z rozporządzeń, dyrektyw i zaleceń przyjętych przez instytucje UE.

Akty te, wraz z polityką UE w różnych dziedzinach, są wynikiem decyzji podjętych przez Parlament Europejski (reprezentujący obywateli), Radę (reprezentującą rządy państw członkowskich) oraz Komisję Europejską (niezależny politycznie organ wykonawczy, który dba o wspólne interesy Europy). Poniżej przedstawiono również funkcje pozostałych instytucji i organów.

a) Parlament Europejski

Parlament Europejski – jedyny organ wybieralny – reprezentuje obywateli UE. Do kompetencji Parlamentu Europejskiego należy sprawowanie nadzoru nad działaniami UE i przyjmowanie wspólnie z Radą prawodawstwa UE. Od 1979 r.

postów do Parlamentu Europejskiego wybiera się co 5 lat w powszechnych wyborach bezpośrednich.

W 2014 r. Niemiec Martin Schulz (Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów) został ponownie wybrany na przewodniczącego Parlamentu na okres dwóch i pół roku w wyniku porozumienia politycznego między trzema głównymi ugrupowaniami większości proeuropejskiej: Partią Ludową, Socjalistami i Liberalami.

Liczba miejsc w Parlamencie Europejskim przypadająca poszczególnym krajom

Austria	18
Belgia	21
Bułgaria	17
Chorwacja	11
Cypr	6
Dania	13
Estonia	6
Finlandia	13
Francja	74
Grecja	21
Hiszpania	54

Irlandia	11
Litwa	11
Luksemburg	6
Łotwa	8
Malta	6
Niderlandy	26
Niemcy	96
Polska	51
Portugalia	21
Republika Czeska	21
Rumunia	32
Słowacja	13
Słowenia	8
Szwecja	20
Węgry	21
Włochy	73
Zjednoczone Królestwo	73
Ogółem	751

Najważniejsze debaty Parlamentu odbywają się podczas comiesięcznych zgromadzeń (znanych pod nazwą „posiedzeń plenarnych”), w których zasadniczo uczestniczą wszyscy posłowie do Parlamentu Europejskiego. Z reguły posiedzenia plenarne odbywają się w Strasburgu, we Francji, natomiast wszelkie posiedzenia dodatkowe odbywają się w Brukseli. Tam zazwyczaj prowadzone są również prace przygotowawcze: „Konferencja Przewodniczących” – tj. przewodniczący ugrupowań politycznych wraz z przewodniczącym Parlamentu Europejskiego – ustalają porządek obrad posiedzeń plenarnych, a 20 komisji parlamentarnych przygotowuje projekty zmian w prawodawstwie, które będą przedmiotem obrad. Bieżącymi sprawami administracyjnymi Parlamentu zajmuje się jego Sekretariat Generalny z siedzibą w Luksemburgu i Brukseli. Każde ugrupowanie polityczne ma również własny sekretariat.

Parlament uczestniczy w pracach legislacyjnych UE na dwa sposoby.

- W ramach tzw. **procedury współdecyzji**, będącej **zwykłą procedurą ustawodawczą**, Parlament w równym stopniu co Rada odpowiada za proces legislacyjny we wszystkich obszarach polityki, w których decyzje w Radzie podejmuje się „kwalifikowaną większością” głosów. Od czasu wejścia w życie traktatu lizbońskiego obszary te stanowią około 95 proc. prawodawstwa UE. Rada i Parlament mogą dojść do porozumienia po pierwszym czytaniu. Jeżeli nie osiągną porozumienia po dwóch czytaniach, wniosek kieruje się do komitetu pojednawczego.
- W drodze tzw. **procedury zgody** Parlament musi ratyfikować umowy międzynarodowe UE (wynegocjowane przez Komisję), wliczając w to każdy nowy traktat rozszerzający Unię Europejską.

© Unia Europejska

Parlament Europejski - to tu głos obywateli może zostać usłyszany.

Parlament Europejski dzieli również z Radą równą odpowiedzialność za przyjęcie budżetu UE (zaproporowanego przez Komisję Europejską). Parlament może odrzucić proponowany budżet i niejednokrotnie skorzystał z tego prawa. W takim przypadku cała procedura budżetowa rozpoczyna się od nowa. Korzystając z przysługujących mu uprawnień budżetowych, Parlament wywiera znaczny wpływ na proces tworzenia zasad polityki UE.

Parlament Europejski jest również organem sprawującym demokratyczną kontrolę nad Unią, a w szczególności nad Komisją Europejską.

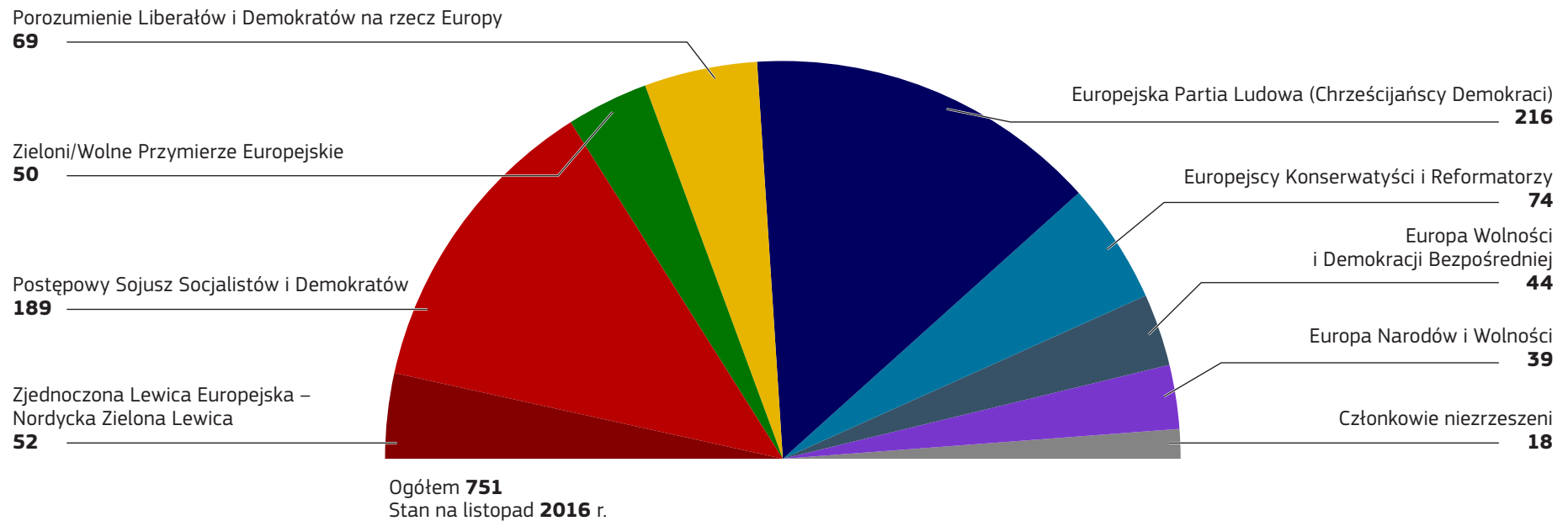
Parlament Europejski jest wybierany co 5 lat. W dniach 22–25 maja 2014 r. odbyły się ósme wybory bezpośrednie, w których wzięło udział 42,5 proc. spośród 380 milionów osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja była podobna jak w poprzednich wyborach w 2009 r.

Zgodnie z treścią traktatu lizbońskiego i po raz pierwszy w 2014 r. każda partia ogólnoeuropejska wyłoniła swojego przedstawiciela, który kandydował na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej. Największą liczbę mandatów uzyskała Europejska Partia Ludowa, dlatego Rada Europejska większością kwalifikowaną, by na stanowisko przewodniczącego Komisji nominować kandydata z tej partii. Był to Jean-Claude Juncker, były premier Luksemburga. Zagłosowała na niego znaczna większość w Parlamencie (422 posłów głosowało za, 250 przeciw, 47 wstrzymało się).

Następnie Parlament przeprowadził „przesłuchania” z 27 zgłoszonymi kandydatami z każdego państwa członkowskiego w celu rozważenia ich przydatności na stanowiska członków Komisji, przed zatwierdzeniem Komisji jako całości.

Parlament jest zawsze upoważniony do odwołania całej Komisji przez przyjęcie wniosku o wotum nieufności. Wotum wymaga większości dwóch trzecich głosów. Parlament sprawuje również bieżący nadzór nad procesem zarządzania polityką UE. W ramach tego nadzoru Parlament może zadawać Komisji i Radzie pytania w formie ustnej lub pisemnej.

Grupy polityczne w Parlamencie Europejskim

Posłowie do Parlamentu Europejskiego oraz posłowie do parlamentów narodowych państw członkowskich często ściśle ze sobą współpracują, zarówno w ramach partii politycznych, jak i wyspecjalizowanych organów, które powołano właśnie w tym celu. Od 2009 r. Traktat UE definiuje role parlamentów narodowych w Unii Europejskiej. Mogą one wyrażać swoje opinie na temat wszystkich aktów prawnych proponowanych przez Komisję Europejską, a zatem zapewniają przestrzeganie zasady pomocniczości. Mówi ona, że UE powinna zajmować się tylko takimi zadaniami, których realizacja na szczeblu europejskim jest skuteczniejsza niż na szczeblu krajowym lub regionalnym.

b) Rada Europejska

Rada Europejska jest najwyższą instytucją polityczną UE. W jej skład wchodzi szefowie państw lub rządów wszystkich państw członkowskich UE – prezydenci lub premierzy – oraz przewodniczący Komisji Europejskiej. Z reguły posiedzenia Rady Europejskiej odbywają się cztery razy w roku w Brukseli. Na jej czele stoi stały przewodniczący, którego zadaniem jest koordynacja i zapewnienie ciągłości prac Rady Europejskiej. Stały przewodniczący jest wybierany (większością kwalifikowaną głosów członków Rady Europejskiej) na okres dwóch i pół roku i może zostać ponownie wybrany na urząd przewodniczącego tylko

raz. Od dnia 1 grudnia 2014 r. urząd ten sprawuje były premier Polski Donald Tusk.

Rada Europejska wyznacza cele UE i określa tryb ich osiągnięcia. Stanowi siłę napędzającą główne inicjatywy polityczne i podejmuje decyzje w drażliwych kwestiach, w których Rada Ministrów nie była w stanie osiągnąć porozumienia. Rada Europejska stawia również czoła bieżącym problemom międzynarodowym poprzez wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa stanowiącą mechanizm koordynacji polityki zagranicznej poszczególnych państw członkowskich UE.

c) Rada

Rada Unii Europejskiej (nazywana także „Radą Ministrów”) składa się z ministrów rządów państw członkowskich UE. Każde państwo członkowskie przewodniczy Radzie przez okres 6 miesięcy. W każdym zebraniu Rady uczestniczy jeden minister z każdego państwa członkowskiego. To, który minister będzie reprezentował dany kraj podczas zebrania Rady, zależy od tematu wpisanego do porządku obrad: np. sprawy zagraniczne, rolnictwo, przemysł, transport, środowisko itd.

Prezydencje w Radzie Ministrów

Rok	styczeń–czerwiec	lipiec–grudzień
2016	Niderlandy	Słowacja
2017	Malta	Estonia
2018	Bułgaria	Austria
2019	Rumunia	Finlandia
2020	Chorwacja	Niemcy

Posiedzeniom Rady Ministrów Spraw Zagranicznych przewodniczy Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, który jest jednym z wiceprzewodniczących Komisji. Urząd ten od listopada 2014 r. sprawuje była minister spraw zagranicznych Włoch Federica Mogherini.

Głównym zadaniem Rady jest przyjmowanie aktów prawnych UE. Z reguły odpowiedzialność ta spoczywa również na Parlamencie Europejskim. Rada i Parlament współdzielą również odpowiedzialność za przyjęcie budżetu UE. Ponadto do kompetencji Rady należy podpisywanie umów międzynarodowych, które zostały wcześniej wynegocjowane przez Komisję.

Rada podejmuje decyzje w trojaki sposób: zwykłą większością głosów, większością kwalifikowaną lub jednomyślnie, w zależności od istotności sprawy.

Rada musi stanowić jednomyślnie w sprawach istotnych, takich jak: opodatkowanie, zmiany w traktatach, wprowadzenie nowej wspólnej polityki lub przystąpienie nowego kraju do UE.

W większości pozostałych przypadków stosuje się kwalifikowaną większość głosów. Oznacza to, że decyzja Rady może być podjęta wyłącznie tzw. podwójną większością. Decyzja zostanie przyjęta, jeżeli uzyska poparcie 55 proc. państw członkowskich (16 z 28 krajów) reprezentujących co najmniej 65 proc. ludności UE (około 332 mln z 510 mln obywateli).

Gdy wprowadzono euro, w ramach Rady utworzono nowy organ – „Eurogrupę”, na której posiedzeniach spotykają się wszyscy ministrowie gospodarki i finansów z 19 państw strefy euro.

d) Komisja Europejska

Komisja jest kluczową instytucją UE. Jest ona jedyną instytucją upoważnioną do przygotowywania wniosków dotyczących nowych aktów prawnych UE, które następnie kieruje do Rady i Parlamentu w celu rozpatrzenia i przyjęcia.

Członkowie Komisji są wyznaczani na pięcioletnią kadencję w wyniku ustaleń między państwami członkowskimi. Kandydaci wyznaczeni przez państwa członkowskie muszą zostać zatwierdzeni przez Parlament Europejski (jak opisano powyżej). Komisja odpowiada przed Parlamentem. Jeżeli Parlament

© Unia Europejska

Jako organ wykonawczy UE Komisja Europejska i jej członkowie muszą nieustannie rozmawiać z obywatelami o ich potrzebach, np. w ramach dialogów obywatelskich.

przyjmie wniosek o wotum nieufności, wówczas cała Komisja musi złożyć rezygnację.

W skład Komisji wchodzi jeden członek Komisji („komisarz europejski”) z każdego kraju UE, w tym przewodniczący Komisji i Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, który jest jednym z wiceprzewodniczących Komisji. Komisja obecnej kadencji, pod przewodnictwem Jeana-Claude’a Junckera, objęła urząd 1 listopada 2014 r. Szef Komisji powołał siedmiu wiceprzewodniczących, których zadaniem jest koordynowanie działań komisarzy oraz zapewnienie koncentracji na wyznaczonych przez niego obszarach priorytetowych, takich jak wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia, jednolity rynek cyfrowy, energia i zmiany klimatu oraz unia gospodarcza i walutowa. Aby mieć pewność,

że Komisja koncentruje swoje działania na priorytetach i respektuje zasady pomocniczości, przewodniczący powołał Fransa Timmermansa na stanowisko

pierwszego wiceprzewodniczącego odpowiedzialnego za lepsze stanowienie prawa i stosunki instytucjonalne.

Komisja ma sporą niezależność w sprawowaniu swej funkcji. Do zadań Komisji należy reprezentowanie interesów całej UE, co oznacza, że nie może przyjmować poleceń od rządów poszczególnych państw. Jako „strażnik traktatów” Komisja musi również dopilnowywać, aby rozporządzenia i dyrektywy przyjęte przez Radę i Parlament zostały należycie wdrożone w państwach członkowskich. Jeżeli tak się nie stanie, wówczas Komisja może pozwać państwo naruszające prawo unijne do Trybunału Sprawiedliwości, aby zapewnić przestrzeganie unijnych przepisów.

Jako unijny organ wykonawczy Komisja wykonuje decyzje podejmowane przez Radę, na przykład w odniesieniu do wspólnej polityki rolnej. Komisja jest w dużym stopniu odpowiedzialna za realizację wspólnej polityki europejskiej w takich dziedzinach, jak: badania i technologia, pomoc międzynarodowa i rozwój regionalny. Zarządza również budżetem związanym z tymi obszarami polityki.

Prace komisarzy europejskich wspomaga służba cywilna, której siedziby mieszczą się głównie w Brukseli i Luksemburgu. Istnieje również wiele agencji założonych w celu wykonywania określonych zadań dla Komisji; agencje w większości przypadków znajdują się w innych miastach europejskich.

e) Trybunał Sprawiedliwości

Trybunał Sprawiedliwości czuwa nad tym, aby prawo europejskie było w pełni przestrzegane. Trybunał potwierdził na przykład, że dyskryminacja niepełnosprawnych pracowników jest zabroniona.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej z siedzibą w Luksemburgu składa się z jednego sędziego z każdego państwa członkowskiego oraz jedenastu rzeczników generalnych. Członkowie Trybunału są powoływani na zasadzie porozumienia rządów państw członkowskich na odnawialną 6-letnią kadencję. Niezawisłość członków Trybunału jest gwarantowana. Trybunał Sprawiedliwości dba o to, by prawo Unii było przestrzegane oraz by traktaty były właściwie interpretowane i stosowane.

f) Europejski Bank Centralny

Europejski Bank Centralny z siedzibą we Frankfurcie odpowiada za zarządzanie walutą euro i polityką pieniężną UE (zob. rozdział 7 „Euro”). W skład jego władz wchodzi sześciu członków zarządu oraz prezesi banków centralnych 19 państw strefy euro. Do głównych zadań Europejskiego Banku Centralnego

należy utrzymanie stabilności cen i prowadzenie nadzoru nad bankami w strefie euro. Od 2011 r. prezesem Banku Centralnego jest Mario Draghi, były prezes włoskiego banku centralnego (Banca d'Italia).

g) Trybunał Obrachunkowy

Europejski Trybunał Obrachunkowy, z siedzibą w Luksemburgu, ustanowiono w 1975 r. W jego skład wchodzi po jednym członku z każdego państwa UE. Powołuje się ich na 6-letnią kadencję w drodze porozumienia pomiędzy państwami członkowskimi, po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego. Trybunał Obrachunkowy kontroluje, czy wszystkie dochody wpłynęły do Unii Europejskiej, oraz sprawdza prawidłowość i legalność wydatków UE oraz właściwe zarządzanie budżetem UE.

II. INNE ORGANY

a) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

W przypadku wielu określonych obszarów polityki przy podejmowaniu decyzji Rada i Komisja Europejska konsultują się z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym. Jego członkowie reprezentują rozmaite grupy interesu, które razem tworzą „zorganizowane społeczeństwo obywatelskie”. Członkowie Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego są powoływani przez Radę na 5-letnią kadencję.

b) Komitet Regionów

Komitet Regionów jest zgromadzeniem przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych. Przedstawiciele samorządów zgłaszają państwa członkowskie, a Rada powołuje ich na 5-letnią kadencję. Rada i Komisja muszą zasięgać opinii Komitetu w sprawach mających znaczenie dla regionów, przy czym Komitet może też wydawać opinie z własnej inicjatywy.

c) Europejski Bank Inwestycyjny

Europejski Bank Inwestycyjny, z siedzibą w Luksemburgu, udziela kredytów oraz gwarancji, aby wspomóc mniej rozwinięte regiony UE i zwiększyć konkurencyjność przedsiębiorstw.

d) Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich wybierany jest przez Parlament Europejski na odnawialną, 5-letnią kadencję. Jego zadanie polega na rozpatrywaniu skarg związanych ze złym funkcjonowaniem administracji unijnych instytucji. Skargi te mogą składać obywatele, przedsiębiorstwa oraz mieszkańcy państw członkowskich UE. Od 2013 r. stanowisko Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich piastuje Emily O'Reilly, była Rzecznik Praw Obywatelskich w Irlandii.

Prawa

Technologie
cyfrowe

Migracja
Handel

Zatrudnienie

Energia

Inwestycje

Wzrost Sprawiedliwość

Rynek wewnętrzny

Gospodarka

Klimat

Czym
zajmuje się
Unia?

ROZDZIAŁ

S

- ▶ Unia Europejska funkcjonuje w różnych obszarach polityki, w których, jak ocenili europejscy przywódcy, wspólne działanie jest korzystne, między innymi w obszarze jednolitego rynku, euro, wspierania wzrostu gospodarczego, bezpieczeństwa, wymiaru sprawiedliwości i spraw zagranicznych (zob. kolejne rozdziały).
Inne obszary polityki UE to:
 - polityka innowacyjności, która promuje stosowanie nowych rozwiązań w takich obszarach, jak: klimat i ochrona środowiska, badania i rozwój,
 - zasady polityki solidarnościowej (znanej również pod nazwą „polityka spójności”) w kwestiach regionalnych, rolnych i społecznych.
- ▶ Unia Europejska finansuje te obszary polityki z rocznego budżetu, który umożliwia jej uzupełnienie i zwiększenie wartości działań podejmowanych przez rządy państw członkowskich. Budżet UE jest niewielki w porównaniu z łącznymi zasobami państw członkowskich UE: stanowi on nie więcej niż 1,04 proc. ich łącznego dochodu narodowego brutto.

I. POLITYKA INNOWACYJNOŚCI

© Westend61/gettyimages

Unia Europejska prowadzi działaniom mającym na celu zapobieganie zmianie klimatu i propagowanie zrównoważonego rozwoju.

Działania podejmowane przez Unię Europejską mają wpływ na życie codzienne jej obywateli, ponieważ dotyczą wielu faktycznych wyzwań, jakim musi stawić czoła społeczeństwo, takich jak: ochrona środowiska, ochrona zdrowia, innowacje technologiczne, energia itp.

a) Ochrona środowiska oraz zrównoważony rozwój

Od lat 60. XX w. naukowcy ostrzegają, że temperatura na Ziemi wzrasta. Początkowo nie wywoływało to reakcji ze strony przywódców politycznych, lecz w 1988 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych powołała Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu. Panel ekspertów zdołał zwrócić uwagę całego świata na potencjalnie katastrofalne skutki globalnego ocieplenia, spowodowanego emisją szkodliwych gazów do

atmosfery, szczególnie pochodzących ze spalania paliw kopalnych zawierających węglowodór.

W 2008 r. Unia Europejska wniosła istotny wkład w walkę ze zmianą klimatu. Rada Europejska uzgodniła, że do 2020 r. Unia Europejska ograniczy ilość emisji na swoim obszarze o co najmniej 20 proc. (w porównaniu z poziomami z 1990 r.), zwiększy udział energii odnawialnej w rynku do 20 proc. i ograniczy całkowite zużycie energii o 20 proc. W 2014 r. przywódcy UE przyjęli bardziej ambitny cel – obniżenie emisji o co najmniej 40 proc. do roku 2030, w porównaniu z 1990 r. Kraje UE również podjęły wspólne, zdecydowane działania dążące do zapewnienia, by konferencja ONZ w sprawie zmiany klimatu, która odbyła się w Paryżu w grudniu 2015 r., doprowadziła do wiążącego porozumienia między 195 krajami, dotyczącego utrzymania wzrostu średniej temperatury na poziomie 2 °C. Aby móc zmniejszyć emisje i przystosować się do zmiany klimatu, najuboższe kraje na świecie potrzebują wsparcia finansowego. W okresie 2014–2020 Unia wniesie w tym celu wkład o wysokości co najmniej 14 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju. Proces polityczny ratyfikacji przez UE porozumienia paryskiego sfinalizowano 4 października 2016 r., kiedy to ratyfikację zatwierdził Parlament Europejski, dzięki czemu porozumienie mogło wejść w życie.

Kraje UE przyjęły wiążące przepisy zmierzające do zmniejszenia szkodliwych emisji w całej UE. Znaczna część tego zadania polega na inwestowaniu

w nowe technologie, co stanowi jednocześnie źródło wzrostu gospodarczego i miejsc pracy. Ogólnounijny system handlu uprawnieniami do emisji ma na celu zapewnienie, aby w efektywny sposób osiągnięto wymagane ograniczenie emisji szkodliwych gazów.

Unia Europejska zajmuje się również szeregiem innych problemów środowiskowych, do których należą: hałas, odpady, ochrona naturalnych siedlisk, spaliny, chemikalia, wypadki przemysłowe i czystość wody w kąpieliskach. UE podejmuje także starania w sprawie zapobiegania klęskom żywiołowym lub katastrofom spowodowanym przez człowieka, takim jak wycieki ropy naftowej lub pożary lasów.

Unia Europejska nieustannie udoskonala swoje prawodawstwo dla zapewnienia lepszej ochrony zdrowia publicznego. Przykładem tego jest prawodawstwo UE dotyczące chemikaliów, które zostało zmienione, zastępując poprzednie chaotyczne zasady jednolitym systemem znanym jako REACH – czyli rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów. System ten wykorzystuje centralną bazę danych zarządzaną przez Europejską Agencję Chemikaliów z siedzibą w Helsinkach. Celem tych działań jest zapobieżenie zanieczyszczeniu powietrza, wody, gleby i budynków, zachowanie różnorodności biologicznej oraz poprawa zdrowia i bezpieczeństwa obywateli UE przy jednoczesnym zachowaniu konkurencyjności przemysłu europejskiego.

b) Innowacje technologiczne

Twórcy Unii Europejskiej słusznie uznali, że przyszły dobrobyt Europy będzie zależał od jej zdolności do pozostania w gronie światowych liderów w dziedzinie technologii. Dostrzegli znaczne korzyści, jakie niesie ze sobą wspólne realizowanie prac badawczych na szczeblu europejskim. Dlatego też już w 1958 r., oprócz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, powołali do życia Euratom, czyli Europejską Wspólnotę Energii Atomowej. Euratom stworzono, aby państwa członkowskie mogły wspólnie wykorzystywać energię nuklearną do celów pokojowych przy udziale Wspólnego Centrum Badawczego, które składa się z siedmiu instytutów badawczych.

Aby dotrzymać kroku rosnącej globalnej konkurencji, konieczna okazała się jednak dywersyfikacja badań europejskich, a także zlikwidowanie barier między krajowymi programami badawczymi, zebranie jak największej liczby naukowców z różnych dziedzin oraz udzielenie im pomocy w zakresie znalezienia zastosowań przemysłowych dla ich odkryć.

Wspólne działania badawcze na poziomie UE mają być dzisiaj uzupełnieniem programów badawczych prowadzonych na szczeblu krajowym. Koncentrują się one na projektach, które łączą szereg laboratoriów z różnych krajów UE. Wsparcie otrzymują także badania podstawowe w takich dziedzinach, jak kontrolowana synteza jądrowa – potencjalnie niewyczerpalne źródło energii XXI w. Innym wspieranym obszarem są działania w zakresie badań i rozwoju

technologicznego w kluczowych gałęziach przemysłu, jak przemysł elektroniczny lub komputerowy, które są narażone na silną konkurencję spoza UE.

Unia Europejska chce przeznaczyć 3 proc. swojego PKB na cele badawcze. Głównym narzędziem finansowania badań naukowych w ramach UE jest seria programów ramowych. „Horyzont 2020” – ósmy program ramowy w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego – obejmuje lata 2014–2020. Większość liczącego ponad 80 mld euro budżetu przeznaczana się na badania prowadzone w takich obszarach, jak: ochrona zdrowia, żywność i rolnictwo, technologie informacyjne i komunikacyjne, nanonauka, energetyka, ochrona środowiska, transport, obronność i badania kosmiczne oraz nauki społeczno-ekonomiczne. Pozostałe programy promują międzynarodową współpracę w zakresie projektów badawczych dotyczących nowoczesnych technologii oraz zapewniają wsparcie dla badaczy i ich rozwoju zawodowego.

c) Energia

Ponad połowa źródeł energii w UE pochodzi obecnie z importu, co czyni UE największym światowym importerem energii. Europejczycy są narażeni na przerwy w dostawach czy podwyżki cen w wyniku międzynarodowych kryzysów. W tym kontekście UE dąży do zmniejszenia zużycia paliw kopalnianych i odwrócenia procesu globalnego ocieplenia.

© sergiob/fotolia

Należy ulepszyć połączenia sieci energetycznych w całej Europie w celu dostarczania bezpieczniejszej i efektywniejszej energii.

Podejmowane są różne działania, na przykład w celu oszczędzania energii poprzez wykorzystywanie jej w bardziej rozsądny sposób, rozwoju alternatywnych źródeł energii (zwłaszcza odnawialnych) i zwiększenia współpracy międzynarodowej. Jednym z kluczowych obszarów działania jest poprawa izolacji termicznej budynków, ponieważ obecnie 40 proc. zużycia energii w UE jest spowodowane złym stanem izolacji, która odpowiada za 36 proc. szkodliwych emisji, takich jak gazy cieplarniane. W Europie badania i rozwój w sektorze energii koncentrują się przede wszystkim na energii słonecznej, wiatrowej i jądrowej oraz energii z biomasy.

Ważnym priorytetem w polityce energetycznej jest poprawa połączeń sieci transportowych i energetycznych w całej Europie. Mogłoby to zwiększyć efektywność energetyczną, zarówno z przyczyn technicznych, jak i ze względu na wspólne rynki. Większość projektów uruchomionych w ramach planu inwestycyjnego dla Europy, zainicjowanego w 2014 r. przez przewodniczącego Junckera, promuje efektywną, czystą i odnawialną energię. Do projektów tych należą między innymi poprawa połączenia sieci elektrycznych Hiszpanii i Portugalii z Francją oraz poprawa połączenia sieci w regionie Morza Bałtyckiego.

W celu zapewnienia ciągłości dostaw energii Europa podejmuje działania także na arenie międzynarodowej, zwłaszcza wobec Rosji i państw Bliskiego Wschodu.

II. POLITYKA SOLIDARNOŚCIOWA

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania jednolitego rynku (zob. rozdział 6) należy wyeliminować występujący na nim brak równowagi. W tym celu przyjęto w UE tzw. politykę solidarnościową opracowaną z myślą o udzielaniu pomocy słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarki borykającym się z problemami. UE uczestniczy również we wspieraniu restrukturyzacji gałęzi przemysłu, które najbardziej ucierpiały w wyniku szybko rosnącej międzynarodowej konkurencji.

a) Polityka regionalna i polityka spójności

Budżet UE na lata 2014–2020 przewiduje zainwestowanie w ramach unijnej polityki spójności kwoty 325 mld euro (34 proc. budżetu UE) w państwach członkowskich, ich regionach i miastach, by propagować ogólnounijne cele w zakresie wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, a także przeciwdziałania zmianie klimatu, zależności energetycznej i wykluczeniu społecznemu.

Opisane powyżej cele są finansowane z konkretnych funduszy UE, które uzupełniają lub pobudzają inwestycje realizowane przez sektor prywatny oraz przez rządy krajowe i regionalne:

Anna z Lublina (Polska) prowadzi własne przedszkole częściowo dzięki projektowi adresowanemu do kobiet przedsiębiorców, wspieranemu przez Europejski Fundusz Społeczny.

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** służy do finansowania projektów rozwoju regionalnego i pobudzania rozwoju słabiej rozwiniętych regionów. Obejmuje to przebudowę podupadających obszarów przemysłowych.
- **Europejski Fundusz Społeczny** jest wykorzystywany do finansowania szkoleń zawodowych i udzielania pomocy w znalezieniu pracy. Celem nowej inicjatywy (o budżecie 6 mld euro) jest pomoc młodym ludziom w wejściu na rynek pracy w regionach o stopie bezrobocia młodzieży przekraczającej 25 proc. Finansowanie jest szczególnie ukierunkowane na zapewnienie bezrobotnym odpowiednich szkoleń.
- **Fundusz Spójności** służy do finansowania projektów z zakresu infrastruktury transportowej oraz ochrony środowiska w krajach UE, których PKB na mieszkańca jest niższy niż 90 proc. średniej unijnej.

b) Wspólna polityka rolna i wspólna polityka rybołówstwa

Do celów wspólnej polityki rolnej, które określono w traktacie rzymskim z 1957 r., należało zapewnienie odpowiedniego poziomu życia rolnikom, ustabilizowanie rynków, zapewnienie konsumentom produktów rolnych za rozsądną

cenę oraz zmodernizowanie infrastruktury rolnej. Cele te zostały w dużym stopniu osiągnięte. Co więcej, konsumenci korzystają obecnie z bezpieczeństwa dostaw, a ceny produktów rolnych pozostają na stałym poziomie, chronione przed wahaniami cenowymi na rynku światowym. Wspólna polityka rolna jest finansowana z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Jednak polityka rolna UE padła ofiarą własnego sukcesu. Produkcja przerosła konsumpcję, co stało się bardzo dużym obciążeniem dla budżetu UE. Należało więc podjąć kroki w celu zreformowania polityki rolnej. Reformy poskutkowały: produkcja została zmniejszona.

Nową rolą rolników jest zapewnienie pewnego poziomu działalności gospodarczej na każdym obszarze wiejskim i zachowanie różnorodności i zrównoważonego charakteru krajobrazu wiejskiego w Europie. Ta różnorodność i uznanie dla „wiejskiego trybu życia”, dla ludzi żyjących w harmonii z naturą, są istotnym elementem tożsamości europejskiej. Ponadto rolnictwo europejskie odgrywa ważną rolę w przeciwdziałaniu zmianie klimatu, ochronie flory i fauny oraz zapewnianiu żywności dla ludności świata.

Istnieją także programy mające na celu promowanie i ochronę nazw lokalnych i regionalnych produktów rolnych i środków spożywczych wysokiej jakości w UE.

Unia Europejska prowadzi również wspólną politykę rybołówstwa. Na szczeblu europejskim ustanawia się przepisy dotyczące zarządzania flotą rybacką i ochrony stad ryb.

c) Wymiar społeczny

Celem polityki społecznej UE jest niwelowanie najbardziej rażących nierówności w społeczeństwie europejskim. Europejski Fundusz Społeczny został ustanowiony w 1961 r., aby pomóc w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz wspierać mobilność zawodową i geograficzną pracowników.

Pomoc finansowa nie jest jednak jedynym rodzajem działań podejmowanych przez UE w celu poprawy warunków społecznych w Europie. Pieniądze nie rozwiążą wszystkich problemów spowodowanych recesją gospodarczą lub regionalnymi opóźnieniami w rozwoju. Dynamiczne efekty wzrostu muszą

przede wszystkim pobudzać postęp społeczny. Jest to nierozdzielnie związane z prawodawstwem, które gwarantuje solidny zestaw podstawowych praw. Część tych praw, jak na przykład prawo mężczyzn i kobiet do równego wynagrodzenia za taką samą pracę, jest zawarta w traktatach. Pozostałe zostały określone w dyrektywach o ochronie pracowników (ochrona zdrowia i bezpieczeństwo w miejscu pracy) i podstawowych normach bezpieczeństwa.

Wspólnotowa karta socjalnych praw podstawowych pracowników UE, włączona do Traktatu UE w 1997 r., zawiera prawa, które powinny przysługiwać wszystkim pracownikom w UE – takie, jak: swobodny przepływ, godziwa zapłata, poprawa warunków pracy, ochrona socjalna, prawo do zrzeszania się i prowadzenia negocjacji w sprawie układów zbiorowych, prawo do kształcenia zawodowego, równe traktowanie mężczyzn i kobiet, informowanie pracowników, odbywanie z nimi konsultacji i zapewnienie ich uczestnictwa w istotnych sprawach, ochrona zdrowia i zapewnienie bezpieczeństwa w miejscu pracy, ochrona dzieci, osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.

Trwają dyskusje na temat sposobu organizacji europejskiej ochrony socjalnej na przyszłym rynku pracy, na który coraz większy wpływ będą miały nowe technologie i globalizacja.

III. BUDŻET UE

Aby sfinansować swą politykę, Unia Europejska ma do dyspozycji roczny budżet, który w 2016 r. wyniósł ponad 155 mld euro. Kwota ta odpowiada 1,04 proc. łącznego dochodu narodowego brutto wszystkich państw członkowskich.

Budżet ten jest finansowany z tzw. zasobów własnych UE. Zasoby te pochodzą przede wszystkim z następujących źródeł:

- cła na produkty importowane do UE, łącznie z opłatami za produkty rolne;
- ułamek podatku od wartości dodanej (VAT) nakładany na towary i usługi na terenie UE;
- składki uiszczane przez państwa członkowskie, odzwierciedlające poziom zamożności poszczególnych krajów.

Podział środków pod kątem ich przeznaczenia można przedstawić na przykładzie budżetu na rok 2016:

- inteligentny wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu: 70 mld euro, w tym: wsparcie regionów i inwestycji, programy badawcze oraz transeuropejska sieć transportowa i transeuropejska sieć energetyczna;
- zasoby naturalne: 62 mld euro, głównie na rolnictwo, rozwój obszarów wiejskich i ochronę środowiska;

- bezpieczeństwo i obywatelstwo: 4 mld euro, na przykład na ochronę granic i program Erasmus+;
- „Europa w świecie”: 9 mld euro na politykę zagraniczną i pomoc rozwojową;
- koszty administracyjne: 9 mld euro.

Budżet na każdy kolejny rok jest częścią siedmioletniego cyklu budżetowego, czyli „wieloletnich ram finansowych”. Są one opracowywane przez Komisję Europejską i wymagają jednomyślnej aprobaty wszystkich państw członkowskich. Muszą być również negocjowane i uzgodnione z Parlamentem Europejskim. Wieloletnie ramy finansowe na lata 2014–2020 zostały uzgodnione w 2013 r. Ogólny limit wydatków został zmniejszony o około 3 proc. w ujęciu realnym w porównaniu z poprzednim okresem 2007–2013.

Celem planu wydatków jest zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Europie, promowanie zrównoważonego rolnictwa oraz bardziej przyjaznych dla środowiska rozwiązań. Zwiększono kwotę funduszy przeznaczoną na badania naukowe i innowacje, kształcenie i szkolenie oraz stosunki zewnętrzne. Szczególne środki zostaną wykorzystane do zwalczania przestępczości i terroryzmu oraz na politykę w dziedzinie migracji i azylu. Wydatki związane z klimatem mają stanowić co najmniej 20 proc. wydatków UE w okresie 2014–2020.

Dziesięć priorytetów dla Europy

Od listopada 2014 r. Komisja Europejska pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera wyznaczyła następujące 10 priorytetów:

1. Pobudzenie zatrudnienia, wzrostu i inwestycji

2. Połączony jednolity rynek cyfrowy

3. Stabilna unia energetyczna z perspektywiczną polityką w kwestii zmiany klimatu

4. Pogłębiony i bardziej sprawiedliwy rynek wewnętrzny oparty na wzmocnionej bazie przemysłowej

5. Pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa

6. Rozsądna i wyważona umowa o wolnym handlu ze Stanami Zjednoczonymi

7. Obszar sprawiedliwości i przestrzegania praw podstawowych, którego podstawą jest wzajemne zaufanie

8. Nowa polityka w dziedzinie migracji

9. Silniejsza pozycja na arenie międzynarodowej

10. Unia demokratycznych zmian

Kto się czym zajmuje? W jaki sposób dzielone są obowiązki między UE a jej państwami członkowskimi

Tylko Unia Europejska odpowiada za:

- unię celną
- przepisy regulujące zasady konkurencji na jednolitym rynku
- politykę pieniężną w krajach, w których obowiązującą walutą jest euro
- ochronę żywych zasobów morza w ramach wspólnej polityki rybołówstwa
- wspólną politykę handlową
- zawieranie umów międzynarodowych w przypadkach przewidzianych w prawodawstwie UE

Unia Europejska i jej państwa członkowskie wspólnie odpowiadają za:

- jednolity rynek
- aspekty polityki społecznej określone w traktacie lizbońskim
- spójność gospodarczą i społeczną
- rolnictwo i rybołówstwo, z wyłączeniem ochrony żywych zasobów morza
- środowisko
- ochronę konsumentów
- transport
- sieci transeuropejskie

**Unia Europejska
i jej państwa
członkowskie
wspólnie
odpowiadają za:**

- energię
- tworzenie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości
- aspekty zagrożeń wspólnego bezpieczeństwa w zakresie zdrowia publicznego, określone w traktacie lizbońskim
- kwestie związane z badaniami, rozwojem technologicznym i przestrzenią kosmiczną
- współpracę na rzecz rozwoju i pomoc humanitarną

**Obszary, za które
są odpowiedzialne
państwa
członkowskie, a UE
może wspierać lub
koordynować ich
działania:**

- ochrona i poprawa zdrowia ludzkiego
- przemysł
- kultura
- turystyka
- edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport
- ochrona ludności
- współpraca administracyjna

Transport
Inwestycje

ROZDZIAŁ

6

Jednolity
rynek

Mobilność

Bankowość

Ochrona

Swobodny przepływ

Prawa

Dostęp

Konkurencja

Zdrowie

Sprawiedliwy

Możliwości

- ▶ Jednolity rynek jest jednym z największych osiągnięć Unii Europejskiej. Stopniowo eliminowano ograniczenia w zakresie handlu i wolnej konkurencji pomiędzy państwami członkowskimi, przyczyniając się w ten sposób do poprawy poziomu życia.
- ▶ Podstawą jednolitego rynku są cztery swobody: swobodny przepływ osób, towarów, usług i kapitału.
- ▶ Na przestrzeni lat UE wprowadziła szereg strategii politycznych (w sprawie transportu, konkurencji itp.), aby zapewnić jak największej liczbie przedsiębiorstw i konsumentów możliwość czerpania korzyści z utworzenia jednolitego rynku.
- ▶ Jednolity rynek nie jest jednak jeszcze jednolitą gospodarką: niektóre sektory (w szczególności usługi świadczone w interesie ogólnym) nadal podlegają przepisom krajowym. Swoboda w zakresie świadczenia usług niesie ze sobą korzyści, ponieważ w ten sposób pobudza się działalność gospodarczą.
- ▶ Kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2008 r., był przyczyną utworzenia przez UE unii bankowej, w ramach której zaostrzono przepisy dotyczące ochrony oszczędności i ustanowiono wspólny europejski nadzór nad bankami.

I. DROGA DO OSIĄGNIĘCIA CELU NA 1993 R.

a) U początków wspólnego rynku

Jednym z założeń traktatu z 1957 r., na mocy którego utworzono Europejską Wspólnotę Gospodarczą, było zniesienie granic celnych między państwami członkowskimi oraz stosowanie wspólnych taryf celnych dla towarów importowanych spoza Wspólnoty. Cel ten osiągnięto 1 lipca 1968 r.

Jednakże opłaty celne to tylko jeden aspekt protekcjonizmu. W latach 70. XX w. istniały inne bariery handlowe uniemożliwiające pełną realizację wspólnego rynku. Na przeszkodzie swobodnemu przepływowi osób, towarów i kapitału stały normy techniczne, normy bezpieczeństwa i higieny pracy, kontrole walutowe, jak również przepisy obowiązujące w poszczególnych krajach w zakresie wykonywania pewnych zawodów.

b) Cel na 1993 r.

W czerwcu 1985 r. Komisja pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa opublikowała białą księgę, w której zawarto plany zniesienia w ciągu 7 lat wszelkich

barier fizycznych, technicznych i podatkowych ograniczających swobodny przepływ w ramach EWG. Miało to pobudzić rozwój handlu i działalności przemysłowej w ramach „jednolitego rynku” – dużego jednolitego obszaru gospodarczego dorównującego Stanom Zjednoczonym Ameryki.

W wyniku negocjacji między państwami członkowskimi powstał nowy traktat – Jednolity akt europejski, który wszedł w życie w lipcu 1987 r. Akt ten zakładał:

- rozszerzenie uprawnień EWG w niektórych obszarach (takich jak polityka społeczna, badania naukowe i ochrona środowiska);
- ustanowienie jednolitego rynku do końca 1992 r.;
- wykorzystanie w większym stopniu podejmowania decyzji większością głosów w Radzie Ministrów w celu łatwiejszego podejmowania decyzji w sprawie jednolitego rynku.

II. POSTĘPY W TWORZENIU JEDNOLITEGO RYNKU

a) Bariery fizyczne

W Unii Europejskiej zniesiono wszystkie kontrole graniczne towarów oraz kontrole celne osób, jednak w ramach walki z przestępczością i przemytem narkotyków od czasu do czasu policja przeprowadza wyrywkowe kontrole.

Na mocy układu z Schengen, podpisanego w czerwcu 1985 r. przez 5 z 10 państw członkowskich, krajowe siły policyjne tych krajów zobowiązały się do współpracy ze sobą, a także ustanowiono wspólną politykę wizową i azylową. Umożliwiło to całkowite zniesienie kontroli osób na granicach między krajami strefy Schengen (zob. rozdział 10 „Europa wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”). Obecnie do strefy Schengen należy 26 krajów europejskich, w tym cztery, które nie są członkami Unii Europejskiej (Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria).

b) Bariery techniczne

Państwa członkowskie UE uzgodniły, że będą wzajemnie uznawać swoje przepisy dotyczące sprzedaży większości towarów. Od czasu przełomowego orzeczenia w sprawie „Cassis de Dijon” wydanego w 1979 r. przez Trybunał Sprawiedliwości każdy produkt wyprodukowany i sprzedawany w sposób

zgodny z prawem w jednym państwie członkowskim musi być dopuszczony do obrotu we wszystkich pozostałych krajach UE.

W przypadku świadczenia usług kraje UE wzajemnie uznają lub koordynują swoje przepisy krajowe umożliwiające wykonywanie zawodów, na przykład w zakresie prawa, medycyny, turystyki, bankowości lub ubezpieczeń. Niemniej jednak daleko jeszcze do osiągnięcia pełnej swobody przemieszczania się osób. Mimo wprowadzenia w 2005 r. dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, w dalszym ciągu istnieją przeszkody, które utrudniają ludziom przeprowadzanie się do innego kraju UE lub wykonywanie tam określonych zawodów. Osoby wykwalifikowane (niezależnie czy są prawnikami czy lekarzami, robotnikami budowlanymi czy hydraulikami) mają jednak coraz większą swobodę wykonywania swojego zawodu na całym terenie Unii Europejskiej.

Komisja Europejska podejmuje działania, aby zwiększyć mobilność pracowników, a zwłaszcza aby dyplomy oraz świadectwa potwierdzające kwalifikacje zawodowe uzyskane w jednym kraju UE były uznawane we wszystkich pozostałych krajach.

Niektórzy pracują w innym kraju UE tymczasowo – np. jeśli firma budowlana realizuje projekt w innym kraju UE niż ten, w którym jest zarejestrowana. Przepisy UE zakładają, że warunki pracy tzw. pracowników delegowanych muszą być takie same jak warunki innych pracowników w kraju świadczenia pracy.

c) Bariery podatkowe

Bariery podatkowe stopniowo zmniejszono poprzez częściowe wyrównywanie krajowych stawek VAT. Państwa członkowskie uzgodniły wspólne zasady i stawki minimalne, aby zapobiec zakłóceniom konkurencji między poszczególnymi krajami UE.

d) Zamówienia publiczne

Umowy dotyczące pracy w sektorze publicznym są ważnym elementem gospodarki – odpowiadają za 19 proc. PKB. Na zawarcie umowy na terenie każdego kraju UE mają obecnie szansę wszyscy oferenci z całej UE. Dzieje się tak dzięki wprowadzeniu dyrektyw UE regulujących zasady świadczenia usług, realizacji dostaw i prowadzenia prac w wielu sektorach, w tym w zakresie dostawy wody, energii i usług telekomunikacyjnych.

Korzyści z jednolitego rynku czerpią wszyscy konsumenci. Przykładowo w wyniku otwarcia rynków krajowych na usługi ceny połączeń telefonicznych i roamingu zmalały do zaledwie ułamka stawki sprzed 10–15 lat. Wzrost konkurencji przyczynił się również do znacznego obniżenia opłat za przeloty w Europie.

III. PRACE W TOKU

a) Usługi finansowe

W 2008 r., w następstwie kryzysu na rynku w Stanach Zjednoczonych, wywołanego przez ryzykowne kredyty hipoteczne, potężny kryzys finansowy wstrząsnął światowymi systemami bankowymi i gospodarkami, a także spowodował, że w 2009 r. Unia Europejska pogrążyła się w recesji. Odpowiedź polegała częściowo na zreformowaniu systemów funkcjonowania banków i instytucji finansowych tak, aby były one bardziej przejrzyste i odpowiedzialne. Stało się to możliwe dzięki utworzeniu unii bankowej. Nowe unijne przepisy przewidują: zwiększoną ochronę depozytów bankowych; zwiększenie wysokości kapitału, którym musi dysponować każdy bank, tak aby były one stabilniejsze; regulację złożonych produktów finansowych i ograniczenie premii wypłacanych kadrom kierowniczym banków. W strefie euro banki są nadzorowane przez ogólnoeuropejski system pod kierownictwem Europejskiego Banku Centralnego. Pojawiły się również nowe przepisy dotyczące sposobu zamykania upadających banków. Obecnie specjalny fundusz zapewnia, by koszty związane z takimi zamknięciami przeprowadzanymi przez banki nie były pokrywane przez podatników.

Przywódcy europejscy pracują nad dalszym wzmocnieniem jednolitych rynków kapitałowych. Celem jest ułatwienie małym firmom finansowania ich działalności oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycji w Europie.

Rozważa się również reformy dotyczące opodatkowania osób prawnych. Założenie jest takie, że państwa członkowskie powinny osiągnąć porozumienie w sprawie wspólnych przepisów dotyczących obliczania podstawy opodatkowania przedsiębiorstw. Kraje wciąż miałyby różne stawki podatkowe, ale wspólne przepisy zmniejszyłyby koszty działalności transgranicznej przedsiębiorstw

i ograniczyłyby unikanie opodatkowania. Uniemożliwiłyby również pojedynczym krajom oferowanie przedsiębiorstwom korzystnych umów podatkowych w celu przyciągnięcia inwestycji zagranicznych.

b) Piractwo i podrabianie

Produkty UE potrzebują ochrony przed piractwem i podrabianiem. Komisja Europejska szacuje, że przestępstwa tego typu kosztują Unię tysiące miejsc pracy każdego roku. Dlatego też Komisja wraz z rządami poszczególnych państw podjęła działania w celu rozszerzenia ochrony praw autorskich i patentowych.

© Ralf Brudere/Corbis

Dzięki otwarciu rynku telekomunikacyjnego na konkurencję UE przyczyniła się do radykalnego zmniejszenia kosztów.

IV. ZASADY POLITYKI LEŻĄCE U PODSTAW JEDNOLITEGO RYNKU

a) Transport

Działania podejmowane do tej pory przez UE dotyczą zapewnienia swobodnego świadczenia usług w transporcie lądowym. W szczególności oznacza to zapewnienie przedsiębiorstwom transportowym swobodnego dostępu do rynku transportu międzynarodowego i umożliwienie firmom transportowym z dowolnego kraju UE prowadzenia działalności we wszystkich pozostałych państwach Unii. Unia Europejska pracuje również nad zapewnieniem uczciwej konkurencji w zakresie transportu drogowego, m.in. dzięki zharmonizowaniu przepisów dotyczących kwalifikacji zawodowych, dostępu do rynku, swobody zakładania działalności gospodarczej i świadczenia usług w tym zakresie, godzin jazdy i bezpieczeństwa na drodze.

Transport powietrzny w Europie był niegdyś zdominowany przez narodowych przewoźników i porty lotnicze będące własnością państwa. Za sprawą jednolitego rynku ten stan rzeczy uległ zmianie. Obecnie wszystkie linie lotnicze w UE mogą świadczyć usługi lotnicze na każdej trasie w obrębie UE i ustalać ceny biletów według własnego uznania. W związku z tym powstało wiele nowych tras, a ceny biletów radykalnie spadły. Jest to korzystne dla pasażerów, linii lotniczych, portów lotniczych i pracowników.

Dla pasażerów korzystna jest również zwiększona konkurencja między przedsiębiorstwami kolejowymi.

Transport morski podlega regułom konkurencji obowiązującym w Unii Europejskiej, niezależnie od tego, czy odbywa się na statkach należących do firm europejskich, czy też na statkach pływających pod banderą innych krajów. Reguły te mają przeciwdziałać stosowaniu nieuczciwych praktyk cenowych (tzw. tanie bandery). Odnoszą się one również do kwestii trudności, które napotyka przemysł budownictwa okrętowego w Europie.

Unia Europejska finansuje ambitne projekty w zakresie nowych technologii, takie jak system nawigacji satelitarnej Galileo, europejski system zarządzania ruchem kolejowym i SESAR – program na rzecz modernizacji systemów żeglugi powietrznej. Znacznie zaostrożono zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. w zakresie konserwacji pojazdu, transportu niebezpiecznych towarów i bezpieczeństwa dróg). Lepiej chronione są także prawa pasażerów dzięki wdrożeniu kompleksowego zbioru praw dla wszystkich rodzajów transportu: drogowego, lotniczego, kolejowego oraz wodnego. Pasażerowie w UE, w tym niepełnosprawni i osoby o ograniczonej możliwości poruszania się, mają prawo do uzyskania dokładnych, aktualnych i łatwo dostępnych informacji, pomocy i, w określonych okolicznościach, odszkodowania w przypadku odwołania przewozu lub jego znacznego opóźnienia. Inwestycje w infrastrukturę transportową stanowią priorytet unijnego planu inwestycyjnego dla Europy zapoczątkowanego w 2014 r.

b) Konkurencja

Polityka dotycząca zasad konkurencji w UE jest czynnikiem niezbędnym dla zapewnienia nie tylko wolnej, ale i uczciwej konkurencji na jednolitym rynku europejskim. Komisja Europejska wdraża politykę określającą zasady konkurencji i wspólnie z Trybunałem Sprawiedliwości zapewnia przestrzeganie jej zasad.

Polityka konkurencji ma zapobiec naruszaniu wolnej konkurencji na jednolitym rynku w wyniku powstawania karteli przedsiębiorstw, udzielania preferencyjnej pomocy przez władze publiczne lub działania nieuczciwych monopolii.

Wraz z ustanowieniem unii bankowej UE wprowadziła bardziej rygorystyczne przepisy, aby zapewnić bankom bezpieczeństwo.

Wszelkie umowy mieszczące się w kategoriach przewidzianych w Traktacie muszą być zgłaszane Komisji Europejskiej przez zainteresowane podmioty lub organy. Komisja musi być również powiadamiana o każdej fuzji lub przejęciu, które mogłoby sprawić, że spółka osiągnęłaby dominującą pozycję na danym rynku. Komisja może nałożyć grzywnę bezpośrednio na każdą spółkę, która narusza zasady konkurencji lub nie dopełni obowiązku zgłoszeniowego – jak w przypadku spółki Microsoft, na którą w 2008 r. nałożono grzywnę w wysokości 900 mln EUR. W 2015 r. Komisja wszczęła dochodzenia w sprawie amerykańskiego giganta internetowego Google oraz rosyjskiego koncernu gazowego Gazprom dotyczące potencjalnego nadużywania dominującej pozycji na rynku. W kwietniu 2016 r. Komisja poinformowała Google o swojej wstępnej opinii, że spółka naruszyła zasady konkurencji i nadużyła swojej pozycji dominującej, nakładając ograniczenia na producentów urządzeń z systemem Android i operatorów sieci komórkowych.

Jeżeli państwo członkowskie UE udziela pomocy w sposób niezgodny z prawem lub nie zgłasza udzielanej pomocy, Komisja może zażądać, aby zwrócono uzyskaną pomoc. Za niezgodną z prawem pomoc państwa mogą również zostać uznane ulgi podatkowe udzielane przez rządy poszczególnym spółkom. Na przykład w sierpniu 2016 r. Komisja Europejska uznała, że Irlandia udzieliła firmie Apple nienależnych korzyści podatkowych w wysokości 13 mld euro.

c) Ochrona konsumentów i zdrowia publicznego

Prawodawstwo UE w tej dziedzinie ma zapewnić wszystkim konsumentom taki sam poziom ochrony finansowej i ochrony zdrowia niezależnie od miejsca w UE, w którym mieszkają, podróżują lub robią zakupy. Potrzeba zapewnienia ogólnoeuropejskiej ochrony wysunęła się na pierwszy plan w późnych latach 90. w wyniku wystąpienia niepokojących opinii publiczną problemów związanych z bezpieczeństwem żywności, takich jak „choroba wściekłych krów” (BSE). Aby zapewnić solidne naukowe podstawy przepisów dotyczących bezpieczeństwa żywności, w 2002 r. utworzono Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności.

Ze względu na konieczność zapewnienia ogólnoeuropejskiej ochrony konsumentów również w wielu innych obszarach, wprowadzono liczne dyrektywy UE w sprawie bezpieczeństwa kosmetyków, zabawek, fajerwerków itp. W 1993 r. utworzono Europejską Agencję Leków, która zajmuje się wnioskami o udzielenie zezwoleń na wprowadzanie produktów medycznych na rynki europejskie. Żaden produkt leczniczy nie może zostać wprowadzony do obrotu w UE bez zezwolenia.

Unia Europejska podejmuje również działania mające na celu ochronę konsumentów przed nieuczciwą i wprowadzającą w błąd reklamą, produktami wybrakowanymi oraz nadużyciami w takich obszarach, jak kredyt konsumencki, sprzedaż wysyłkowa lub sprzedaż przez internet.

Banki
Pieniądże **Stabilność**

ROZDZIAŁ

7

Euro

System ochronny

Waluta Finanse
Wspólny Siła
Koordynacja Gospodarka
Euro Handel

- ▶ Euro jest wspólną walutą w 19 z 28 państw członkowskich Unii Europejskiej. W 1999 r. euro zaczęto stosować do transakcji bezgotówkowych, a od 2002 r., kiedy wyemitowano banknoty i monety, euro obowiązuje we wszystkich płatnościach.
- ▶ Od nowych państw członkowskich UE oczekuje się przyjęcia euro po spełnieniu niezbędnych kryteriów. W dłuższej perspektywie praktycznie wszystkie kraje UE powinny przystąpić do strefy euro.
- ▶ Dzięki euro konsumenci w Europie odnoszą znaczne korzyści. Podróżnym oszczędza się niewygodę i kosztów związanych z wymianą walut. Kupujący mogą bezpośrednio porównywać ceny w różnych krajach. Europejski Bank Centralny zapewnia stabilność cen. Ponadto, podobnie jak dolar amerykański, euro stało się główną walutą rezerwową. Podczas ostatniego kryzysu finansowego posiadanie wspólnej waluty uchroniło kraje należące do strefy euro przed konkurencyjną dewaluacją i atakami spekulantów.
- ▶ Słabość strukturalna gospodarek niektórych państw członkowskich wystawia jednak euro na ataki spekulacyjne. Aby zapobiec temu zagrożeniu, UE utworzyła instrumenty solidarnościowe, które pomogły najbardziej zadłużonym rządów przetrwać kryzys. Kluczowym problemem do rozwiązania pozostaje znalezienie sposobu osiągnięcia lepszej koordynacji i większej solidarności gospodarczej między państwami członkowskimi, które muszą zapewnić dobrą administrację finansów publicznych i zmniejszenie ich deficytu budżetowego. Stopniowo, jako uzupełnienie monetarnego wymiaru unii gospodarczej i monetarnej, rozwijana jest polityka gospodarcza.

I. JAK POWSTAŁO EURO

a) Europejski system walutowy

W 1971 r. Stany Zjednoczone Ameryki podjęły decyzję o zniesieniu parytetu złota do dolara, który po zakończeniu II wojny światowej umożliwił osiągnięcie stabilizacji walutowej na świecie. Decyzja ta położyła kres stałym kursom wymiany. Prezesi banków centralnych krajów Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej postanowili, że wahania kursów wymiany walut między ich walutami nie mogą przekroczyć 2,25 proc., w ten sposób tworząc „europejski system walutowy”, który zaczął funkcjonować od marca 1979 r.

Podczas spotkania Rady Europejskiej, które odbyło się w Madrycie w czerwcu 1989 r., liderzy państw UE przyjęli trzyetapowy plan tworzenia unii gospodarczej i walutowej (UGW). Plan ten został następnie włączony do Traktatu o Unii Europejskiej (traktatu z Maastricht), który został przyjęty przez Radę Europejską w grudniu 1991 r.

b) Unia gospodarcza i walutowa w trzech etapach

Pierwszy etap rozpoczęto 1 lipca 1990 r. Zakładał on:

- całkowicie swobodny przepływ kapitału w ramach UE (zniesienie kontroli wymiany walutowej);

- zwiększenie funduszy strukturalnych w celu nasilenia działań na rzecz zlikwidowania nierówności pomiędzy poszczególnymi regionami Europy;
- konwergencję gospodarczą poprzez wielostronny nadzór polityki gospodarczej poszczególnych państw członkowskich.

Drugi etap rozpoczął się dnia 1 stycznia 1994 r. Polegał on na:

- utworzeniu Europejskiego Instytutu Walutowego we Frankfurcie; w EIW zasiadali prezesi banków centralnych poszczególnych krajów UE;
- uniezależnieniu narodowych banków centralnych od kontroli rządu (lub utrzymaniu takiej niezależności);
- wprowadzeniu zasad ograniczających deficyt budżetów krajowych.

Etap trzeci to proces narodzin euro. Od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 1 stycznia 2002 r. stopniowo wprowadzano euro jako wspólną walutę w krajach UE uczestniczących w tym procesie (w Austrii, Belgii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Niderlandach, Luksemburgu, Niemczech, Portugalii i we Włoszech). Europejski Bank Centralny przejął obowiązki Europejskiego Instytutu Walutowego i to on jest odpowiedzialny za politykę pieniężną, którą zaczęto określać i realizować właśnie w nowej walucie.

Z powodów politycznych i technicznych trzy kraje (Dania, Szwecja i Zjednoczone Królestwo) postanowiły nie przyjmować euro w czasie, w którym zostało ono wprowadzone. Słowenia przystąpiła do strefy euro w 2007 r., a w ślad za nią poszły Cypr i Malta – w 2008 r., Słowacja – w 2009 r., Estonia – w 2011 r., Łotwa – w 2014 r. i Litwa – w 2015 r.

Strefa euro obejmuje zatem 19 krajów UE. Po spełnieniu koniecznych warunków mają do niej dołączyć wszystkie pozostałe państwa członkowskie, oprócz tych, które wynegocjowały brak zobowiązania do przyjęcia wspólnej waluty podczas negocjacji warunków Traktatu.

c) Kryteria konwergencji

Aby przystąpić do strefy euro, każdy kraj UE musi spełnić pięć poniższych kryteriów konwergencji.

- **Stabilność cen:** stopa inflacji nie może przekroczyć o więcej niż 1,5 punktu procentowego średniej stopy inflacji trzech państw członkowskich z najniższą inflacją.
- **Stopy procentowe:** stopa oprocentowania długoterminowego nie może różnić się o więcej niż 2 punkty procentowe od średniej stopy oprocentowania trzech państw członkowskich, w których jest ona najniższa.
- **Deficyt:** deficyt budżetowy w poszczególnych krajach nie może przekraczać 3 proc. PKB.

Od 1999 roku wspólna waluta – euro – spowodowała, że konsumenci i przedsiębiorstwa mogą łatwiej porównywać ceny.

© Danita Delimont/gettyimages

Europejski Mechanizm Stabilności pomógł krajom UE, które zostały szczególnie dotknięte kryzysem gospodarczym, np. Grecji.

- **Dług publiczny:** nie może przekroczyć 60 proc. PKB.
- **Stabilność kursów wymiany:** przez ostatnie dwa lata przed przystąpieniem do unii walutowej kursy wymiany muszą mieścić się w określonym marginesie wahań.

d) Pakt stabilności i wzrostu

W czerwcu 1997 r. Rada Europejska na posiedzeniu w Amsterdamie przyjęła pakt stabilności i wzrostu. Pakt ten stanowił trwałe zobowiązanie do zachowania stabilności budżetowej. Umożliwił również nałożenie kar na kraj, którego deficyt budżetowy przekroczyłby poziom 3 proc. PKB. Pakt też został wzmocniony w 2012 r., kiedy rządy 25 państw UE podpisały międzynarodową umowę pt. „Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w unii gospodarczej i walutowej”. Znany jest on także pod nazwą „pakt fiskalny”, a jego rolą było zobowiązanie państw uczestniczących do wpisania przepisów o równowadze budżetowej do prawa krajowego.

II. POLITYKA GOSPODARCZA I PIENIĘŻNA PO 2008 R.

Niektóre kraje w strefie euro, trapione przez lata światowym kryzysem gospodarczym, nadal są dalekie od spełnienia kryteriów zawartych w tych umowach. Komisja i Eurogrupa nieustannie zachęcają je do starań w tym kierunku, szczególnie jeśli chodzi o zmniejszenie ich długu publicznego.

e) Eurogrupa

Eurogrupę tworzą ministrowie finansów z krajów należących do strefy euro. Celem ich spotkań jest koordynacja w zakresie polityki gospodarczej oraz monitorowanie zasad polityki budżetowej i finansowej obowiązujących w ich krajach. Eurogrupa reprezentuje również interesy euro na międzynarodowych forach. W styczniu 2013 r. na szefa Eurogrupy wybrano ministra finansów Niderlandów, Jeroena Dijsselbloema. W lipcu 2015 r. został on wybrany na drugą kadencję.

a) Skutki kryzysu finansowego

W większości krajów UE na skutek kryzysu finansowego z 2008 r. znacząco wzrosła wartość długu publicznego. Euro zdołało ochronić przed ryzykiem dewaluacji najsłabsze gospodarki, które przetrwały kryzys i stawiały czoła atakom spekulantów na światowych rynkach finansowych.

Na początku kryzysu wiele banków znalazło się w trudnej sytuacji, co zmusiło rządy krajowe do udzielenia im pomocy. Kosztem tej pomocy było zwiększenie długu publicznego. Sytuacja ta doprowadziła do uwypuklenia kwestii długu publicznego, ponieważ w zimie 2009–2010 szczególnie uwidoczniły się problemy szeregu mocno zadłużonych państw z pogłębiającym się deficytem budżetowym. Z tego też powodu przywódcy UE ustanowili Europejski Mechanizm Stabilności. Mechanizm stworzony jako „zapora ogniowa” posiada zdolność udzielania pożyczek w wysokości 500 mld euro środków gwarantowanych przez państwa strefy euro i jest wykorzystywany do ochrony stabilności finansowej w strefie euro. W latach 2010–2013 pięć państw (Cypr, Grecja, Irlandia, Portugalia i Hiszpania) zawarło umowy z różnymi organami UE i Międzynarodowym Funduszem Walutowym w sprawie pomocy finansowej. Umowy te były dostosowane do sytuacji każdego kraju, ale zazwyczaj zawierały zapisy o reformach mających na celu poprawę efektywności sektora publicznego w danym państwie. Jeszcze w 2013 r. Irlandia jako pierwsze państwo z powodzeniem zrealizowała uzgodniony program dostosowań gospodarczych i powróciła do mechanizmu pożyczania pieniędzy bezpośrednio na rynku kapitałowym. Poprawiła się również sytuacja w Portugalii i Hiszpanii

i kraje te przestały korzystać z pomocy w 2014 r. W 2016 r. w ich ślady poszedł Cypr.

Grecja tymczasem miała większe trudności we wdrażaniu reform strukturalnych swojej gospodarki – takich jak usprawnienie sektora publicznego, prywatyzacja i tworzenie zrównoważonych systemów emerytalnych. Reformy te zostały uzgodnione w kontekście dwóch programów pomocy, w 2010 i 2014 r. Finansowanie tych programów, o łącznej wartości 226 mld euro, pochodziło z UE, Europejskiego Banku Centralnego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Potrzebne były długie i skomplikowane negocjacje, zanim w lipcu 2015 r. zostało zawarte trzecie porozumienie, na podstawie wiążącego zobowiązania rządu greckiego do wdrożenia strategii mających na celu poprawę stanu finansów publicznych i zreformowania gospodarki.

b) Wzmocnienie euro

Na skutek kryzysu państwa członkowskie i instytucje UE również przywołały postanowienia traktatu lizbońskiego opracowane z myślą o wzmocnieniu

zarządzania gospodarką UE. W ramach procedury zwanej semestrem europejskim państwa członkowskie są zobowiązane do przekazywania Komisji, w październiku każdego roku, projektów budżetu na kolejny rok. Jeśli to konieczne, muszą one dostosować je do uwag Komisji na temat dalszych działań wymaganych do osiągnięcia wcześniej uzgodnionych wspólnych celów. Upřednie omawianie planów budżetowych poszczególnych państw, monitorowanie gospodarek narodowych i zaostrzanie zasad konkurencyjności, a także stosowanie sankcji wobec krajów, które naruszają przepisy finansowe, w coraz większym stopniu stają się podstawą zarządzania gospodarczego i monetarnego w strefie euro.

W odpowiedzi na światowy kryzys finansowy i gospodarczy Unia Europejska musi zatem podejmować bardziej stanowcze kroki, aby państwa członkowskie zarządzały posiadanymi przez nie środkami budżetowymi w sposób odpowiedzialny oraz aby wspierały się nawzajem finansowo. Tylko w ten sposób można zagwarantować, że euro pozostanie wiarygodne jako jedna waluta, a państwa członkowskie będą wspólnie mogły stawić czoła gospodarczym wyzwaniom związanym z globalizacją. Zarówno Komisja Europejska, jak i Parlament Europejski podkreślają znaczenie koordynacji polityki gospodarczej i społecznej

poszczególnych krajów, ponieważ w dłuższej perspektywie wspólna waluta europejska nie jest ekonomicznie trwała bez pewnej formy wspólnego zarządzania gospodarką.

We wrześniu 2015 r. przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker zaproponował podjęcie działań wzmacniających strefę euro. Opierały się one na sprawozdaniu sporządzonym przez pięciu przewodniczących instytucji UE zajmujących się euro. Plan obejmował wspólny system gwarancji depozytów bankowych; wybranie jednego przedstawiciela strefy euro w światowych instytucjach finansowych, np. Międzynarodowym Funduszu Walutowym czy Banku Światowym; bardziej demokratyczny i efektywny system monitorowania budżetów krajowych; koordynację polityki fiskalnej oraz stworzenie podstawy dla ochrony socjalnej i przepisów dotyczących rynku pracy. Kiedyś może to oznaczać utworzenie wspólnych zasobów finansowych strefy euro.

Obecnie Europejski Bank Centralny stawia sobie za zadanie wspieranie działań mających na celu ożywienie gospodarki. W 2015 r. Bank zainicjował tzw. luzowanie ilościowe, polegające na wykupywaniu przez Bank długu (najczęściej publicznego) w celu stymulowania gospodarki. W ten sposób dochodzi do zmniejszenia stopy procentowej, co sprzyja inwestycjom i łagodzi dług publiczny. Obniża się również kurs wymiany euro w stosunku do innych walut, co jest korzystne dla europejskiego eksportu.

ROZDZIAŁ

8

Inwestycje i wzrost gospodarczy w **gospodarce cyfrowej**

Inwestycje

Inteligentna

Internet

Połączona

Wydajność

Cyfrowa

Zatrudnienie

Konkurencja

Wzrost

Innowacje

Badania

Zielona

CELEM POLITYKI GOSPODARCZEJ UE JEST:

- ▶ odpowiedź na wyzwania, jakie niesie ze sobą globalizacja i kryzys gospodarczy, dzięki przywróceniu konkurencyjności europejskiej gospodarki (w sektorach usług telekomunikacyjnych, rynku usług ogółem, energii, nowych ekologicznych technologii na potrzeby zrównoważonego rozwoju);
- ▶ zapewnienie:
 - rozwoju inteligentnego: sprzyjanie rozwojowi wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego;
 - rozwoju zrównoważonego: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- ▶ promowanie wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

I. EUROPA DOTKNIĘTA KRYZYSEM

Na początku ostatniej dekady XX w. globalizacja zaczęła rewolucjonizować gospodarkę i sposób życia ludności na całym świecie. Rozpoczął się wzrost współzależności poszczególnych gospodarek. Produkcja w Europie stanęła w obliczu silnej konkurencji ze strony gospodarek wschodzących, szczególnie Chin i innych krajów azjatyckich, które stały się bardziej konkurencyjne ze względu na niższy poziom wynagrodzenia. Mocno wstrząsnęło to europejskim modelem społeczeństwa, opartym na publicznym systemie usług socjalnych i wysokim poziomie życia.

Jednocześnie rewolucja technologiczna, w tym pojawienie się internetu oraz nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, otworzyły nowe możliwości wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

W ostatnich latach światem wstrząsnęły potężne kryzysy finansowe i gospodarcze. Ich źródłem był amerykański sektor finansowy i tzw. kredyty *subprime*. Sytuację pogarszał wysoki poziom zadłużenia w Europie. Doprowadziło to do poważnego pogorszenia koniunktury gospodarczej i wzrostu bezrobocia. Skala zapaści była porównywalna z kryzysem z 1929 r., którego skutkiem był wybuch II wojny światowej. Konsekwencje społeczne recesji – która osiągnęła swój szczytowy punkt w 2010 r., a od 2014 r. zaczęła ustępować wskutek umiarkowanego wzrostu gospodarczego – stały się oczywiste wraz z dramatycznym wzrostem bezrobocia (zwłaszcza w południowej Europie oraz wśród osób młodych).

© stock/Adobe Stock

Młodzi ludzie mogą stworzyć więcej nowych przedsiębiorstw, jeśli mogą prowadzić inwestycje za pośrednictwem efektywnego rynku kapitałowego w Europie.

II. JAKIE DZIAŁANIA PODJĘTO NA SZCZEBLU KRAJOWYM I EUROPEJSKIM?

Wysiłki mające na celu ożywienie gospodarki były konieczne przede wszystkim na szczeblu krajowym. Priorytetem krajów UE stało się ograniczenie długu publicznego, którego eskalacja nastąpiła w wyniku zwiększenia wydatków publicznych w sektorze usług społecznych w następstwie kryzysu. Niektóre kraje konsekwentnie dążyły do realizacji tego celu, podczas gdy inne zwróciły się o przesunięcie w czasie terminu zmniejszenia długu do uzgodnionego poziomu maksymalnie 3 proc. Nie ulega wątpliwości, że wybory polityczne dokonywane przez poszczególne rządy krajowe w ramach walki z kryzysem bezpośrednio wpłynęły na obywateli – czy są oni w stanie zaakceptować decyzje dotyczące podwyższenia wieku emerytalnego, zmniejszenia zakresu refundacji usług opieki zdrowotnej, zmniejszenia standardów jakości usług społecznych czy modernizacji administracji publicznej? Lub jaki wpływ mają wydatki wojskowe na bezpieczeństwo obywateli – czy należy dążyć do ich zmniejszenia, utrzymania na pewnym poziomie, a może zwiększenia w czasach globalnego niepokoju?

W tym trudnym okresie UE i jej instytucje również brały czynny udział w inicjatywach mających na celu ożywienie gospodarki. Podejmowano szereg środków z myślą o konsolidacji unii gospodarczej i walutowej (zob. rozdział 7), a w tym samym czasie Komisja weszła wiele inicjatyw mających na celu zwiększenie produktywności i spójności społecznej.

W związku z tym 28 państw członkowskich UE uzgodniło, aby:

- przyznać Komisji Europejskiej większą rolę w realizacji wyznaczonych strategii, w szczególności poprzez propagowanie „najlepszych praktyk” w odniesieniu do krajowej polityki gospodarczej; przyspieszyć działania zmierzające do zreformowania swoich rynków finansowych i systemów zabezpieczenia społecznego oraz do otwarcia swoich sektorów usług telekomunikacyjnych i energetycznych na konkurencję;
- poprawić swoje systemy edukacyjne, dołożyć większych starań, aby młodzi ludzie mogli łatwiej znaleźć pracę, zintensyfikować kontakty między uniwersytetami i przedsiębiorstwami, podjąć sprawniejsze działania w celu stworzenia europejskiego „jednolitego rynku” w zakresie badań (np. poprzez ujednolicenie przepisów dotyczących podatków i zabezpieczeń społecznych), umożliwiając swobodny przepływ naukowców, wiedzy i technologii na terenie całej Europy;
- zwiększyć wartość środków przeznaczanych na badania i innowacje do 3 proc. PKB (cel ten został również przyjęty przez Stany Zjednoczone).

Jean-Claude Juncker objął stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej w 2014 r. i przedstawił ambitny program mający na celu stymulowanie wzrostu

gospodarczego, zatrudnienia i inwestycji. Zapoczątkował on plan inwestycyjny dla Europy, który w latach 2015–2017 ma doprowadzić do zwiększenia wartości inwestycji o kwotę 315 mld euro. Będzie to możliwe dzięki nowemu Europejskiemu Funduszowi na rzecz Inwestycji Strategicznych, który opiera się na współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym. We wrześniu 2016 r. w swoim oświadczeniu o stanie Unii przewodniczący Juncker, ze względu na pomyślnie zakończenie pierwszego roku funkcjonowania Funduszu, zaproponował podwojenie okresu jego działania oraz zwiększenie celu inwestycyjnego do kwoty 500 mld euro do 2020 r. oraz do kwoty nawet 630 mld euro do 2022 r. Fundusz gwarantuje kredyty na publiczne i prywatne inwestycje, których realizacja byłaby bez niego niemożliwa. Początkowy budżet Funduszu pochodzi z pieniędzy publicznych, co oznacza, że wywołuje on efekt mnożnikowy w zakresie przyciągania inwestycji prywatnych na realizację takich projektów. Działanie Funduszu skoncentrowane jest na infrastrukturze, szczególnie kanałach szybkiej transmisji danych i sieciach energetycznych, infrastrukturze transportowej, edukacji, badaniach naukowych i innowacjach, energii odnawialnej oraz małych przedsiębiorstwach. W 2016 r. Komisja Europejska zaproponowała również wykorzystanie tego systemu do promowania inwestycji w Afryce i państwach sąsiadujących z Europą.

III. POŁĄCZONY JEDNOLITY RYNEK CYFROWY

Internet i technologie cyfrowe odgrywają ważną rolę w tworzeniu przyszłych miejsc pracy. Mimo iż w niektórych obszarach Europejczycy są w czołówce, wciąż nie wykorzystuje się wszystkich możliwości cyfrowych dla obywateli i przedsiębiorstw. Jedynie 15 proc. obywateli UE robi zakupy internetowe w innych państwach członkowskich. Przedsiębiorstwa działające w internecie oraz przedsiębiorstwa typu start-up nie korzystają w pełni z rosnącego potencjału internetu – tylko 7 proc. małych przedsiębiorstw prowadzi sprzedaż transgraniczną.

W związku z tym w 2015 r. Komisja zainicjowała plan działania z myślą o zapewnieniu pełnego jednolitego rynku cyfrowego. Plan ten obejmuje koordynację przepisów prawa zobowiązań w celu zagwarantowania lepszej ochrony konsumentów, tańszego transgranicznego doręczania paczek, zakończenia praktyk blokowania geograficznego (które powodują, że niektóre usługi online nie są sprzedawane we wszystkich państwach), modernizacji prawodawstwa oraz dokonania przeglądu przepisów regulujących funkcjonowanie przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. Według Komisji środki te mogą przynieść dodatkowy wzrost gospodarczy w UE o wartości 415 mld euro rocznie oraz stworzyć 3,8 mln nowych miejsc pracy.

© imporhand/stock

Dostęp do filmów, muzyki i usług informatycznych z innych krajów UE – na tym właśnie polega jednolity rynek cyfrowy.

Przynależność

ROZDZIAŁ

9

Co to znaczy być
obywatelem
Unii Europejskiej?

Uczestnictwo

Godność Obywatelstwo

Równość

Zdrowie

Edukacja

Swobodny przepływ

Kultura

Różnorodność

Podróże

Głosowanie

- ▶ Obywatele państw Unii Europejskiej mogą podróżować, mieszkać i pracować na terenie całej UE.
- ▶ Unia Europejska wspiera i finansuje programy, zwłaszcza w dziedzinie edukacji i kultury, aby łączyć obywateli UE.
- ▶ Istnieją rozpoznawalne symbole wspólnej europejskiej tożsamości, takie jak wspólna waluta oraz europejska flaga i hymn.
- ▶ Zaczyna wyłaniać się „europejska strefa publiczna” obejmująca ogólnoeuropejskie partie polityczne. Co pięć lat obywatele UE wybierają nowy skład Parlamentu Europejskiego, który następnie wybiera nowy skład Komisji Europejskiej.
- ▶ Poczucie przynależności do Unii Europejskiej będzie rozwijać się stopniowo, w miarę jak UE będzie osiągać wymierne rezultaty i lepiej wyjaśniać, jakie działania podejmuje na rzecz społeczeństwa.

I. PODRÓŻOWANIE, MIESZKANIE I PODEJMOWANIE PRACY W EUROPIE

© gemanacom/fotolia

*Europejczycy mogą mieszkać i pracować
w dowolnym zawodzie w każdym kraju UE.*

Istota obywatelstwa Unii Europejskiej zapisana jest w art. 20 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: „Obywatelem Unii jest każda osoba mająca obywatelstwo państwa członkowskiego. Obywatelstwo Unii ma charakter dodatkowy w stosunku do obywatelstwa krajowego, nie zastępując go jednak”. Co obywatelstwo UE oznacza jednak w praktyce?

Obywatele UE mają prawo do przemieszczania się, podejmowania pracy i zamieszkania w dowolnym miejscu Unii Europejskiej.

Kwalifikacje osób, które ukończyły studia uniwersyteckie trwające co najmniej trzy lata, są uznawane we wszystkich krajach UE, co wynika z zaufania, jakim obdarzają się nawzajem państwa członkowskie UE pod względem jakości systemów kształcenia i szkolenia obowiązujących w poszczególnych krajach.

Obywatele UE mogą podjąć pracę w sektorze świadczeń zdrowotnych, edukacji lub innych usług użyteczności publicznej (z wyjątkiem policji, sił zbrojnych itd.) w dowolnym kraju Unii Europejskiej. Nie ma przecież nic bardziej naturalnego niż rekrutacja nauczyciela narodowości niemieckiej do nauczania języka niemieckiego

w Rzymie lub zachęcanie młodego belgijskiego absolwenta szkoły wyższej, aby starał się o przyjęcie do służby cywilnej we Francji.

Przed wyruszeniem w podróż w obrębie UE obywatel UE może uzyskać od swoich organów krajowych europejską kartę ubezpieczenia zdrowotnego, która pomaga pokryć koszty opieki medycznej w razie choroby w innym kraju.

II. W JAKI SPOSÓB MOŻNA KORZYSTAĆ ZE SWOICH PRAW JAKO OBYWATELA UNII EUROPEJSKIEJ

Osoba będąca obywatelem Unii Europejskiej nie jest jedynie pracownikiem lub konsumentem – przysługują jej również z tego tytułu szczególne prawa polityczne. Od czasu wejścia w życie traktatu z Maastricht każdy obywatel UE – niezależnie od swojej narodowości – ma prawo do głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych w państwie członkowskim zamieszkania oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Od 2012 r. każdy obywatel UE ma prawo do złożenia petycji do Komisji, aby ta przedstawiła wniosek ustawodawczy – pod warunkiem że znajdzie on milion ludzi pochodzących z co najmniej siedmiu krajów UE, którzy się pod nią podpiszą.

III. PRAWA PODSTAWOWE

Zaangażowanie Unii Europejskiej w ochronę praw obywatelskich zostało wyraźnie zaznaczone w Nicei, w grudniu 2000 r., kiedy to Rada Europejska uroczyście ogłosiła **Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej**. Karta została opracowana przez Konwent składający się z członków parlamentów krajowych i Parlamentu Europejskiego, przedstawicieli rządów krajowych i jednego członka Komisji. W 54 artykułach zebranych w sześciu rozdziałach na temat godności, wolności, równości, solidarności, praw obywateli i sprawiedliwości wyrażono podstawowe wartości Unii Europejskiej oraz prawa obywatelskie, polityczne, gospodarcze i społeczne jej obywateli.

Pierwsze artykuły dotyczą godności ludzkiej, prawa do życia, do integralności osoby, do wolności wypowiedzi i wolności sumienia. W rozdziale pt. „Solidarność” zebrano w innowacyjny sposób rozmaite prawa społeczne i gospodarcze, takie jak:

- prawo do strajku;
- prawo pracowników do informacji i konsultacji;
- prawo do pogodzenia obowiązków zawodowych z życiem rodzinnym;
- prawo do opieki zdrowotnej, zabezpieczenia społecznego i pomocy społecznej w całej Unii Europejskiej.

Karta promuje także równość mężczyzn i kobiet oraz wprowadza takie prawa, jak: ochrona danych, zakaz praktyk eugenicznych i klonowania istot ludzkich, prawo do wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego, prawa dzieci i osób w podeszłym wieku oraz prawo do dobrej administracji.

W traktacie lizbońskim, który wszedł w życie w dniu 1 grudnia 2009 r., nadano Kartę taką samą moc prawną, jaką mają traktaty, a zatem łamanie zawartych w niej praw może stanowić podstawę do wytoczenia sprawy przed Trybunałem Sprawiedliwości. W jednym z protokołów określono jednak zasady stosowania Karty w Polsce i Zjednoczonym Królestwie.

Artykuł 6 traktatu lizbońskiego daje podstawę prawną upoważniającą UE do przystąpienia do europejskiej konwencji praw człowieka. Gdy to nastąpi, konwencja ta nie będzie wymieniana jedynie w traktatach UE, ale posiadać będzie również moc prawną w krajach UE, przez co w większym stopniu będzie chronić prawa człowieka w Unii Europejskiej.

IV. EUROPA EDUKACJI I KULTURY

Poczucia przynależności do wspólnoty europejskiej i dzielenia wspólnego losu nie da się stworzyć w sztuczny sposób. Może ono wyrosnąć jedynie ze wspólnej świadomości kulturowej, dlatego też Europa powinna skupić się nie tylko na sprawach gospodarczych, ale również na sprawach związanych z kształceniem, obywatelstwem i kulturą.

Unia Europejska nie narzuca systemu szkolnictwa lub programu nauczania – decyzje w tym zakresie podejmuje się na szczeblu krajowym lub lokalnym. Unia Europejska prowadzi jednak – pod nazwą Erasmus+ – programy na rzecz promocji wymian edukacyjnych, aby młodzi ludzie mieli możliwość wyjazdu za granicę w celu odbywania szkoleń lub studiowania, nauki nowych języków i uczestniczenia w działaniach będących wspólną inicjatywą szkół lub uczelni w różnych krajach. Szacuje się, że w latach 2014–2020 takie wsparcie otrzyma łącznie 4 mln osób. W porównaniu z poprzednim okresem budżet programów Erasmus+ wzrósł o 40 proc. i osiągnął wartość 16 mld euro.

W ramach procesu bolońskiego kraje europejskie współpracują ze sobą w celu utworzenia europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego. Oznacza to na przykład, że w wyniku ukończenia kursów w szkole wyższej w jakimkolwiek kraju należącym do europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego będzie można

otrzymać porównywalne i wzajemnie uznawane stopnie naukowe (licencjata, magistra i doktora).

W dziedzinie kultury Unia Europejska finansuje program „Kreatywna Europa”, który umożliwia zacieśnienie współpracy pomiędzy twórcami i organizatorami programów telewizyjnych i filmów, stacjami nadającymi takie programy oraz instytucjami kultury z różnych krajów. Współpraca ta stanowi zachętę do rozwoju europejskich produktów audiowizualnych, przyczyniając się tym samym do zmniejszenia różnic pomiędzy produkcją europejską a amerykańską.

Jedną ze szczególnych cech Europy jest jej bogactwo językowe, a zachowanie tego bogactwa stanowi ważny cel UE. W praktyce wielojęzyczność ma zasadnicze znaczenie dla sposobu funkcjonowania Unii Europejskiej. Prawodawstwo UE musi być dostępne we wszystkich 24 językach urzędowych, a każdy poseł do Parlamentu Europejskiego ma prawo posługiwania się którymkolwiek z tych języków w trakcie obrad parlamentarnych.

V. EUROPEJSKI RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH ORAZ PRAWO SKŁADANIA PETYCJI DO PARLAMENTU

Aby jeszcze bardziej przybliżyć obywatelom Unię Europejską, w Traktacie o Unii Europejskiej przewidziano stanowisko Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Osoba na tym stanowisku jest powoływana przez Parlament Europejski i sprawuje swój urząd przez całą jego kadencję. Rolą Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich jest prowadzenie postępowań wyjaśniających w sprawie skarg przeciwko instytucjom i organom unijnym. Każdy obywatel UE oraz każda osoba zamieszkała lub organizacja posiadająca swą siedzibę na terenie kraju UE może złożyć taką skargę. Rzecznik Praw Obywatelskich pośredniczy między skarżącym a zainteresowaną instytucją lub organem w poszukiwaniu sposobu rozstrzygnięcia sporu.

Każda osoba zamieszkała na terenie któregośkolwiek kraju UE może również złożyć petycję do Parlamentu Europejskiego. Stanowi to kolejne ważne ogniwo łączące instytucje UE i społeczeństwo.

VI. POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI

© gemanacom/fotolia

Jednym z podstawowych praw zawartych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej jest prawo do zachowania równowagi między życiem prywatnym i zawodowym.

Idea „Europy obywateli” jest zupełnie nowa. Pewne symbole wspólnej tożsamości europejskiej już istnieją, jak np. europejski paszport, w użyciu od 1985 r. Unia Europejska posiada również własne motto – „Zjednoczeni w różnorodności”, a 9 maja obchodzony jest „Dzień Europy”.

Hymn europejski („Oda do Radości” Beethovena) i europejska flaga (krąg składający się z 12 złotych gwiazd na niebieskim tle) zostały przyjęte w 1985 r. jako ważne symbole UE. Państwa członkowskie, władze lokalne oraz poszczególni obywatele mogą z nich korzystać, jeżeli taka jest ich wola.

Aby jednak mieć poczucie przynależności do Unii Europejskiej, społeczeństwo musi być świadome działań podejmowanych przez UE i rozumieć ich powody. Instytucje UE i państwa członkowskie będą zapewne musiały zrobić wiele więcej, aby trafić do swoich obywateli, którzy często mają poczucie, że Unia Europejska jest odległym i trudno dostępnym tworem.

Należy również uświadomić obywatelom widoczne zmiany w ich życiu, które następują za sprawą działań UE. W tym względzie istotny wpływ wywarło codzienne stosowanie od 2002 r. banknotów i monet euro. Dzięki podawaniu cen towarów i usług w euro konsumenci mogą bezpośrednio porównywać ceny w poszczególnych krajach.

Na mocy układu z Schengen zlikwidowano kontrole na większości granic wewnętrznych pomiędzy poszczególnymi krajami UE – daje to społeczeństwu poczucie przynależności do jednolitego, zjednoczonego obszaru geograficznego.

Jednak przede wszystkim poczucie przynależności związane jest z możliwością osobistego uczestnictwa w procesie decyzyjnym UE. Każdy pełnoletni obywatel UE ma prawo kandydować i głosować w wyborach do Parlamentu Europejskiego, co stanowi ważną podstawę dla legitymacji demokratycznej UE. Pośredni wybór przewodniczącego Komisji Europejskiej w ramach eurowyborów w maju 2014 r., podczas których partie polityczne prowadziły kampanie wyborcze, wysuwając na to stanowisko własnych kandydatów, były krokiem, który prawdopodobnie z biegiem czasu przyczyni się do zmniejszenia tzw. deficytu demokratycznego. Jednocześnie ostrzeżeniem dla instytucji UE było zwiększenie poparcia dla partii populistycznych i eurosceptycznych.

Ideą przyświecającą utworzeniu Unii Europejskiej było służenie społeczeństwu Europy, a przyszłość UE należy kształtować za sprawą aktywnego uczestnictwa ludzi wywodzących się ze wszystkich środowisk. Już ojcowie założyciele UE mieli tego pełną świadomość. „My nie zbliżamy do siebie państw, my jednoczymy ludzi”, powiedział Jean Monnet już w 1952 r. Zwiększenie świadomości opinii publicznej na temat UE oraz zaangażowanie obywateli w działania prowadzone w ramach Unii pozostaje jednym z największych wyzwań stojących nie tylko przed unijnymi instytucjami, lecz także przed organami krajowymi i społeczeństwem obywatelskim.

Wizy

ROZDZIAŁ

Schengen

Azyl

10

Europa wolności,
bezpieczeństwa
i sprawiedliwości

Granice

Imigracja

Policja

Bezpieczeństwo Uchodźcy

Przestępczość

Pomoc humanitarna

Terroryzm

Wywiad

- ▶ Otwarcie granic wewnętrznych pomiędzy państwami członkowskimi UE niesie wymierne korzyści dla zwykłych ludzi, którzy teraz mogą swobodnie się przemieszczać bez kontroli granicznych. Niektóre kontrole mogą być przywrócone przez państwa członkowskie, gdy są one niezbędne do utrzymania porządku publicznego.
- ▶ Swobodne poruszanie się w granicach wewnętrznych jest nierozłącznie związane ze zwiększeniem kontroli na zewnętrznych granicach Unii i współpracą w obszarach porządku publicznego i wymiaru sprawiedliwości, tak aby skutecznie przeciwdziałać zorganizowanej przestępczości, terroryzmowi, nielegalnej imigracji oraz handlowi ludźmi i narkotykami.
- ▶ Duża liczba osób ubiegających się o azyl w Europie, przybywających ze stref działań wojennych, np. Syrii, popycha Europejczyków w kierunku stworzenia spójnej polityki azylowej i efektywnego systemu kontroli na zewnętrznych granicach UE.

I. SWOBODA PRZEMIESZCZANIA SIĘ NA TERENIE UE ORAZ OCHRONA JEJ GRANIC ZEWNĘTRZNYCH

Obywatele europejscy mają prawo do życia w wolności w dowolnym miejscu Unii Europejskiej, bez obawy przed prześladowaniami lub przemocą. Przepę-
czość międzynarodowa i terroryzm to jednak zjawiska, które budzą obawy wielu współczesnych Europejczyków.

Wraz z kolejnymi zmianami w traktatach, z biegiem czasu, Unia Europejska stała się bardziej aktywna w tym obszarze z myślą o stworzeniu jednej „prze-
strzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”.

Proces decyzyjny w powyższych obszarach zaktualizowano po raz ostatni w 2009 r., wraz z wejściem w życie traktatu lizbońskiego. Przed jego przyję-
ciem państwa członkowskie ponosiły w całości odpowiedzialność w zakresie tworzenia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz zarzą-
dzania nią. Prace te prowadzono zasadniczo na forum Rady (tj. w formie dysku-
sji i porozumienia między ministrami rządów państw członkowskich), przez co rola Komisji i Parlamentu w tym zakresie była nieznaczna. Zmiana nastąpiła wraz z przyjęciem traktatu lizbońskiego: obecnie większość decyzji Rada podejmuje kwalifikowaną większością głosów, Parlament jest równorzędnym partnerem w procesie decyzyjnym, a Komisja zachowuje prawo inicjatywy.

Swobodny przepływ osób wewnątrz Unii Europejskiej sprawia, że zagadnie-
nia bezpieczeństwa nabierają coraz większego znaczenia dla państw człon-
kowskich, tym bardziej że nie kontrolują one już wewnętrznych granic UE. Aby
zrekompensować brak kontroli wewnątrz Unii, konieczne jest wprowadzenie
dodatkowych zabezpieczeń na jej zewnętrznych granicach. Ponieważ z prawa

do swobodnego przemieszczania się wewnątrz Unii mogą korzystać również
przestępcy, krajowe służby policji i organy sądowe muszą ze sobą współpracować, aby zwalczać przestępczość transgraniczną.

Jedną z najważniejszych inicjatyw służących ułatwieniu życia osobom podró-
żującym po Unii Europejskiej był układ podpisany w 1985 r. przez rządy Belgii,
Francji, Niderlandów, Luksemburga i Republiki Federalnej Niemiec w Schen-
gen, przygranicznym miasteczku w Luksemburgu (tzw. układ z Schengen).
Uzgodniono wówczas, że kontrole osobowe – niezależnie od narodowości
osób przekraczających granice – zostaną zniesione na wspólnych granicach
krajów sygnatariuszy, że zasady kontroli na granicach z krajami nienależącymi
do UE zostaną zharmonizowane oraz że zostanie wprowadzona wspólna poli-
tyka wizowa. W konsekwencji powstał obszar bez wewnętrznych granic zwany
„strefą Schengen”. Nie wszyscy obywatele spoza UE są zobowiązani do posia-
dania wizy na wjazd do strefy Schengen. Unia Europejska zawarła z wieloma
krajami umowy, aby zwolnić je z obowiązku wizowego. W sytuacjach awaryj-
nych państwo członkowskie może ponownie wprowadzić kontrole graniczne na
czas ograniczony. Doszło do tego w niektórych państwach wskutek nagłego
napływu osób ubiegających się o azyl w 2015 i 2016 r.

Uzgodnienia z Schengen stały się integralną częścią traktatów UE, a strefa
Schengen stopniowo się powiększała. W 2016 r. postanowienia układu z Schen-
gen były w pełni wdrożone we wszystkich państwach UE oprócz Bułgarii, Chor-
wacji, Cypru, Irlandii, Rumunii i Zjednoczonego Królestwa. Do strefy Schengen

II. POLITYKA AZYLOWA I IMIGRACYJNA

należą również cztery kraje niebędące członkami UE: Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria.

Priorytetem stało się zaostrzenie kontroli na zewnętrznych granicach UE. W 2014 r. utworzono agencję UE Frontex z siedzibą w Warszawie. Odpowiada ona za zarządzanie współpracą UE w zakresie bezpieczeństwa na jej zewnętrznych granicach. Państwa członkowskie mogą używać jej łodzi, helikopterów i samolotów w celu wspólnego patrolowania granic – na przykład na wrażliwych obszarach śródziemnomorskich. W nagłych sytuacjach Frontex może również wysyłać na granice zespoły szybkiej interwencji, które składają się z członków krajowych straży granicznych z państw członkowskich. W 2016 r. przywódcy UE zdecydowali zwiększyć zasoby agencji do przeprowadzania szybkich interwencji na granicach. Zmieniła ona nazwę na Europejską Straż Graniczną i Przybrzeżną i oficjalnie rozpoczęła działalność w październiku 2016 r.

Europa jest dumna ze swojej tradycji, zgodnie z którą osoby z krajów trzecich zawsze były tu mile widziane, a uchodźcy uciekający przed niebezpieczeństwem i prześladowaniem mogli uzyskać azyl. Rządy UE muszą dziś jednak odpowiedzieć na pytanie, jak rozwiązać kwestię rosnącej liczby imigrantów, legalnych i nielegalnych, w obszarze bez granic wewnętrznych.

Rządy UE postanowiły zharmonizować obowiązujące w ich państwach przepisy, aby wnioski o azyl były przetwarzane zgodnie z podstawowymi zasadami uznawanymi w całej Unii Europejskiej. Przyjęto wspólne minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl czy zasad nadawania statusu uchodźcy.

W związku z tym, że w ostatnich latach do Europy przybywało wielu nielegalnych imigrantów, jednym z głównych priorytetów UE jest rozwiązanie tego problemu. Rządy państw członkowskich wspólnie podejmują działania w celu zwalczania przemytu ludzi i przyjmowania wspólnych uregulowań w sprawie repatriacji nielegalnych imigrantów. Jednocześnie coraz lepsza jest koordynacja imigracji legalnej – za sprawą przepisów unijnych w sprawie łączenia rodzin, statusu rezydentów długoterminowych oraz przyjmowania osób niebędących obywatelami UE i pragnących uczyć się lub prowadzić badania w Europie.

Jednak ogromny wzrost liczby osób ubiegających się o azyl przybywających do Europy z Bliskiego Wschodu i Afryki w latach 2014–2015, w tym tysiące przypadków tragicznej utraty życia podczas przeprawy przez Morze Śródziemne, stwarza ogromne wyzwania. Nadaje również nowy wymiar kwestii

© Associated Press

Ogromny wzrost liczby osób ubiegających się o azyl przybywających do Europy w 2015 r. doprowadził do wielu nowych inicjatyw UE.

azyłu, ponieważ coraz trudniej ustalić różnicę między uchodźcami politycznymi a ekonomicznymi. Kraje UE najbardziej narażone na dużą liczbę osób ubiegających się o azyl dobijających do ich wybrzeży lub przebywających na morzach terytorialnych, takie jak Grecja czy Włochy, spodziewały się większej solidarności ze strony pozostałych krajów UE w pomocy w zaradzeniu temu problemowi. W 2015 r. krajem, który najchętniej przyjmował uchodźców politycznych ubiegających się o azyl, były Niemcy.

Przywódcy UE uzgodnili szereg środków, aby zaradzić tej nowej sytuacji. Obejmowały one decyzje o relokacji osób ubiegających się o azyl z Grecji lub Włoch do innych krajów UE oraz o przyspieszeniu repatriacji tych, którzy azylu uzyskać nie mogli. W sprawie tych kwestii UE zawarła z Turcją specjalną umowę, ponieważ wiele osób ubiegających się o azyl przybywało do Europy przez terytorium tego kraju. UE wysłała na miejsce ekspertów z innych krajów, aby pomagali oni uporać się z napływem uchodźców, rozszerzyła uprawnienia Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej o przeprowadzanie operacji poszukiwawczo-ratowniczych w celu zwalczania sieci przestępczych oraz rozpoczęła misję wojskową w basenie Morza Śródziemnego.

W latach 2015–2016 ponad 10 mld euro z unijnego budżetu zostało przeznaczone na pomoc humanitarną uchodźcom, zarówno w UE, jak i poza nią.

III. WALKA Z PRZESTĘPCZOŚCIĄ MIĘDZYNARODOWĄ I TERRORYZMEM

Potrzebne są skoordynowane działania w celu zwalczania zorganizowanych grup przestępczych, które tworzą siatki przerzutu nielegalnych imigrantów i handlu ludźmi oraz wykorzystują bezbronność osób najsłabszych, zwłaszcza kobiet i dzieci.

Przestępczość zorganizowana sięga po coraz bardziej wyrafinowane metody i regularnie wykorzystuje do swoich działań sieci europejskie lub międzynarodowe. Terrorysty pokazali już, że potrafią brutalnie uderzać w każdym miejscu na świecie.

Z tego też powodu stworzono system informacyjny Schengen (SIS). Jest to złożona baza danych, która umożliwia funkcjonariuszom organów ścigania i organom sądowym wymianę informacji na temat poszukiwanych osób i mienia (na przykład skradzionych samochodów lub dzieł sztuki) lub osób, wobec których wydano nakaz aresztowania lub wnioski o ekstradycję.

Jednym z najskuteczniejszych sposobów tropienia przestępców jest podążanie śladem środków pieniężnych, które zdobyli w nieuczciwy sposób. Dlatego też Unia Europejska poprzez stworzenie odpowiedniego prawodawstwa przeciwdziała praniu pieniędzy, tak aby odciąć organizacje przestępcze od źródeł finansowania.

Najbardziej udanym krokiem ostatnich lat w zakresie współpracy między funkcjonariuszami organów ścigania było utworzenie Europolu, organu UE z siedzibą w Hadze, który tworzą funkcjonariusze policji i służb celnych. Europol

zajmuje się zwalczaniem rozmaitych rodzajów przestępczości międzynarodowej: przemytu narkotyków, handlu kradzionymi pojazdami, siatek zajmujących się handlem i nielegalnym przerzutem ludzi, wykorzystywania seksualnego kobiet i dzieci, pornografii dziecięcej, fałszerstw, przemytu materiałów radioaktywnych i nuklearnych, terroryzmu, prania pieniędzy i fałszowania euro.

Europa stała się celem islamskich terrorystów z grup związanych z Al-Kaidą, a także tzw. Państwa Islamskiego (Daisz). Wstrząsnęli oni światem, przeprowadzając zamachy na podstawowe europejskie wartości, jakimi są wolność wyznania i wolność słowa. Do przykładów takich aktów terrorystycznych należy atak na pracowników redakcji satyrycznego tygodnika w Paryżu w styczniu 2015 r. oraz kilka ataków na terenie Belgii i Francji, w wyniku których zginęły setki osób. Wróg, z którym mają do czynienia Europejczycy, jest nieprzewidywalny, a jego źródła finansowania i bazy wojskowe często znajdują się na Bliskim Wschodzie lub w Afryce, dlatego rozważa się zarówno ściślejszą współpracę europejskich służb wywiadowczych, jak i działania polityczne i zbrojne poza Europą.

Jednym z działań zaproponowanych przez Komisję w celu przeciwdziałania temu zagrożeniu jest utworzenie europejskiego centrum doskonałości na rzecz walki z radykalizacją postaw, odcięcie terrorystów od źródeł finansowania poprzez współpracę ze służbami wywiadu finansowego oraz nasilenie walki z cyberprzestępczością i rozprzestrzenianiem przez ekstremistów propagandy w internecie.

Inne środki zastosowane w 2015 r., mające na celu walkę z terroryzmem w Europie, to między innymi zaostrzenie kontroli na lotniskach osób przybywających do Europy i wylatujących poza jej granice. Obecnie przewoźnicy lotniczy mają obowiązek wprowadzenia informacji do rejestru danych dotyczących przelotu pasażera. Informacje te, przy zachowaniu zgodności z pewnymi zasadami, mogą zostać wykorzystane przez policję w całej Europie do walki z terroryzmem.

IV. W KIERUNKU „EUROPEJSKIEJ PRZESTRZENI SĄDOWEJ”

Obecnie w Unii Europejskiej funkcjonuje w równoległy sposób wiele różnych systemów sądowych – każdy w ramach granic danego państwa członkowskiego. Przesłębność międzynarodowa nie zważa jednak na granice między krajami. Właśnie dlatego UE musi posiadać wspólne ramy w celu zwalczania terroryzmu, przemytu narkotyków oraz fałszerstw, aby mogła zagwarantować swoim obywatelom wysoki poziom ochrony i zapewnić lepszą jakość międzynarodowej współpracy w tym zakresie. Aby współpraca między sądami w różnych krajach przebiegała w sposób niezakłócony różnicami w definicjach określonych przestępstw, UE musi również posiadać wspólną politykę dotyczącą sądownictwa karnego.

Głównym przykładem praktycznej współpracy w tym obszarze są działania Europejskiej Jednostki Współpracy Sądowej, czyli Eurojustu. Jednostka ta została powołana w 2003 r. w Hadze jako centralna struktura koordynująca działania w zakresie sądownictwa. Zadaniem Eurojustu jest umożliwienie współpracy pomiędzy krajowymi organami ścigania i dochodzenia w śledztwach kryminalnych, które dotyczą równocześnie kilku krajów UE. Na podstawie doświadczenia Eurojustu w tym obszarze Rada (lub grupa dziewięciu państw członkowskich) może podjąć decyzję o powołaniu prokuratora europejskiego, którego zadanie polegałoby na ściganiu przestępstw przeciwko interesom finansowym UE.

Kolejnym instrumentem praktycznej współpracy transgranicznej jest europejski nakaz aresztowania obowiązujący od stycznia 2004 r. Zastępuje on długotrwałe procedury ekstradycyjne.

W obszarze prawa cywilnego Unia Europejska wprowadziła prawodawstwo wspomagające wykonanie decyzji sądowych w sprawach międzynarodowych dotyczących orzeczenia rozvodu lub separacji, wniosków o sprawowanie pieczy nad dzieckiem i roszczeń alimentacyjnych. Celem tych działań jest doprowadzenie do tego, aby orzeczenia wydane w jednym kraju były wiążące w drugim. UE ustanowiła również wspólne procedury mające na celu ułatwienie i przyspieszenie rozstrzygnięcia międzynarodowych spraw dotyczących drobnych i bezspornych roszczeń cywilnych, jak odzyskanie należności czy ogłoszenie upadłości.

© Unia Europejska

Przywódcy UE powierzyli więcej zasobów Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej, aby pomóc chronić zewnętrzne granice UE.

ROZDZIAŁ

11

UE na arenie światowej

Obrona **Prawa człowieka**

Miękka siła

Pomoc

Wpływ

Handel

Utrzymywanie pokoju

Dyplomacja

Praworządność

Globalny

Zarządzanie kryzysowe

Rozwój

- ▶ Wypowiadając się jednym głosem w kwestiach międzynarodowych, np. w ramach negocjacji handlowych, Unia Europejska ma większy wpływ na wydarzenia na arenie światowej. Aby wywierać większy wpływ i wzmocnić międzynarodowy status UE, w 2009 r. na czele Rady Europejskiej stanął stały przewodniczący, a także mianowano pierwszego Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.
- ▶ W dziedzinie obronności każde państwo jest suwerenne, czy to jako członek NATO, czy też państwo neutralne. Niemniej jednak państwa członkowskie UE rozwijają współpracę militarną w zakresie misji pokojowych.
- ▶ Unia Europejska jest ważnym uczestnikiem handlu międzynarodowego i pracuje w ramach Światowej Organizacji Handlu nad zapewnieniem otwartych rynków i systemu handlowego opartego na zasadach.
- ▶ Ze względu na historię i położenie geograficzne Unia Europejska szczególną uwagę poświęca Afryce (działania prowadzone w tym zakresie obejmują: politykę pomocy rozwojowej, preferencje w wymianie handlowej, pomoc żywnościową i propagowanie przestrzegania praw człowieka).
- ▶ Poważne problemy związane z bezpieczeństwem w pobliskich rejonach – na Ukrainie, w Syrii i na Saharze – zwiększają motywację UE do wzmocnienia współpracy w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, aby chronić jej wspólne wartości, interesy i bezpieczeństwo.

I. WSPÓLNA POLITYKA ZAGRANICZNA I BEZPIECZEŃSTWA

Z upływem lat Unia Europejska stała się światową potęgą w znaczeniu gospodarczym, handlowym i monetarnym. Czasami uważa się, że UE stała się gospodarczym olbrzymem, pozostając jednak politycznym karłem. To sformułowanie jest przesadne. Unia ma znaczący wpływ w ramach międzynarodowych organizacji, jak Światowa Organizacja Handlu czy specjalistyczne agencje Organizacji Narodów Zjednoczonych, oraz podczas światowych szczytów na rzecz rozwoju i ochrony środowiska naturalnego.

Niemniej jednak prawdą jest, że UE i jej członkowie mają jeszcze przed sobą długą drogę w zakresie stosunków dyplomatycznych i politycznych, zanim będą mogły wypowiadać się jednym głosem w istotnych dla świata zagadnieniach. Kraje UE zachowują pełną narodową suwerenność w odniesieniu do swoich sił zbrojnych. Systemy obrony są całkowicie w rękach rządów narodowych i jedyneymi związkami między nimi są rozmaite pakt i sojusze, takie jak NATO.

a) Utworzenie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych

Główne zadania w zakresie polityki zagranicznej UE określa się w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa i wspólnej polityki bezpieczeństwa

i obrony. Polityki te zostały wprowadzone traktatem z Maastricht (1992 r.), traktatem z Amsterdamu (1997 r.) oraz traktatem z Nicei (2001 r.). Stworzyły one „drugi filar” UE – obszar polityki, w której działania podejmowane są na podstawie uzgodnień międzyrządowych, a Komisja i Parlament odgrywają w niej jedynie niewielką rolę. Decyzje w tym obszarze podejmowane są na zasadzie konsensusu, przy czym poszczególne państwa mogą wstrzymać się od głosu. Mimo że za sprawą traktatu lizbońskiego zlikwidowano podział struktury UE na „filary”, nie zmienił się sposób podejmowania decyzji w zakresie kwestii bezpieczeństwa i obrony. Podniesiono natomiast znaczenie tej polityki poprzez utworzenie stanowiska Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.

Od 2014 r. stanowisko to zajmuje Federica Mogherini, sprawująca zarazem funkcję wiceprzewodniczącej Komisji Europejskiej. Do jej obowiązków należy przedstawianie wspólnego stanowiska UE i podejmowanie działań w imieniu UE w ramach organizacji międzynarodowych i na konferencjach międzynarodowych. Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa ma do pomocy unijnych i krajowych urzędników, którzy razem tworzą Europejską Służbę Działań Zewnętrznych – czyli służbę dyplomatyczną UE.

Zasadniczo celem polityki zagranicznej UE jest zagwarantowanie bezpieczeństwa, stabilności, demokracji i przestrzegania praw człowieka nie tylko na obszarach z nią sąsiadujących (np. na Bałkanach), ale również w innych punktach zapalnych na całym świecie, takich jak Afryka, Bliski Wschód i Kaukaz. Głównym narzędziem polityki zagranicznej UE jest tzw. miękka siła, w ramach której przeprowadza się misje obserwacji wyborów oraz udziela się pomocy humanitarnej i rozwojowej. W 2015 r. UE przeznaczyła na pomoc humanitarną 1,5 mld euro, a od rozpoczęcia wojny w Syrii kolejne 5 mld euro na pomoc wysiedleńcom. Unia Europejska zapewnia 60 proc. światowej pomocy rozwojowej i wspiera kraje najbardziej potrzebujące na całym świecie w zakresie walki z ubóstwem, wyżywienia ludności, zapobiegania klęskom żywiołowym, dostępu do wody pitnej i zwalczania chorób. Jednocześnie UE aktywnie zachęca te kraje do przestrzegania zasad praworządności, praw człowieka, wspierania społeczeństwa obywatelskiego, a także otwarcia ich rynków na handel międzynarodowy. Komisja i Parlament Europejski czuwają nad tym, aby pomoc ta była udzielana w sposób odpowiedzialny oraz aby należycie nią zarządzano i wykorzystywano ją.

Czy UE chce i jest w stanie wykroczyć poza stosowanie dyplomacji „miękkiej siły”? Stanowi to główne wyzwanie czekające UE w najbliższych latach. Dużym konkretnym osiągnięciem na froncie dyplomatycznym była rola, jaką odegrała UE w osiągnięciu porozumienia między Iranem i wiodącymi potęgami światowymi w 2015 r. w sprawie irańskiego programu jądrowego i zniesienia nałożonych wiele lat temu na ten kraj sankcji gospodarczych.

UE bardzo aktywnie uczestniczyła też w międzynarodowych negocjacjach dotyczących wojny domowej w Syrii.

Niemniej jednak wiele osób uważa, że Rada Europejska często ogranicza się do wyrażenia jedynie „najmniejszego wspólnego mianownika” stanowisk poszczególnych państw członkowskich. Tymczasem większe państwa członkowskie w dalszym ciągu kierują się w dyplomacji własnymi interesami. Unia Europejska postrzegana jest jednak jako prawdziwy partner na arenie międzynarodowej tylko wtedy, gdy mówi jednym głosem. Aby UE była bardziej wiarygodna i wywierała większy wpływ na arenie światowej, musi połączyć swoją siłę gospodarczą i handlową ze stopniową realizacją wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony.

b) Konkretnie osiągnięcia w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony

Od 2003 r. Unia Europejska ma zdolność przeprowadzania operacji zarządzania kryzysowego dzięki temu, że państwa członkowskie dobrowolnie udostępniają jej w tym celu własne siły.

Odpowiedzialność za przebieg tych operacji ponosi zespół organów o charakterze polityczno-militarnym: Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, Komitet Wojskowy UE, Komitet ds. Aspektów Cywilnych Zarządzania Kryzysowego

i Sztab Wojskowy Unii Europejskiej. Organy te odpowiadają przed Radą i mają siedzibę w Brukseli.

To właśnie ten zestaw narzędzi jest istotą wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony. Dzięki niemu UE może realizować wyznaczone sobie zadanie – misje humanitarne i misje mające na celu przywrócenie lub utrzymanie pokoju. Przy organizacji tego rodzaju misji należy unikać powielania działań prowadzonych w ramach NATO, czego gwarancją są przyjęte przez NATO i UE uzgodnienia „Berlin plus”. Zgodnie z tymi uzgodnieniami Unia Europejska zyskała dostęp do środków logistycznych NATO (w zakresie wykrywania, komunikacji, dowodzenia i transportu).

Od 2003 r. Unia Europejska przeprowadziła ponad 30 operacji wojskowych i misji cywilnych. W ramach pierwszej z nich oddziały UE zajęły miejsce sił NATO na terenie Bośni i Hercegowiny. Misje i operacje z ramienia UE prowadzone są lub były na trzech kontynentach. Należą do nich: operacja Atalanta mająca na celu zwalczanie piractwa somalijskiego w Zatoce Adeńskiej, misja mająca na celu wsparcie Kosowa w zakresie trwałego zaprowadzenia praworządności, wojskowa misja szkoleniowa w Mali, misja ochrony ludności na Ukrainie oraz morska operacja Sophia mająca na celu zwalczanie przemytu ludzi na Morzu Śródziemnym.

Ponieważ technologia wojskowa staje się coraz bardziej nowoczesna, a tym samym coraz droższa, rządy państw członkowskich w coraz większym stopniu dostrzegają potrzebę współpracy w zakresie produkcji broni – szczególnie w czasach usilnego dążenia do ograniczenia wydatków publicznych w celu przetrwania kryzysu finansowego. Ponadto jeżeli siły zbrojne państw UE mają prowadzić wspólne misje, ich systemy muszą być interoperacyjne, a ich wyposażenie musi spełniać odpowiednie normy. Dlatego też w 2003 r. Rada Europejska podjęła decyzję o powołaniu Europejskiej Agencji Obrony w celu wsparcia rozwoju zdolności wojskowych UE.

Przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker wspominał o długoterminowej potrzebie ustanowienia prawdziwej europejskiej polityki obronnej. Perspektywa ta może stopniowo zyskiwać poparcie, ponieważ coraz więcej Europejczyków uświadamia sobie, że ich wspólne interesy w zakresie bezpieczeństwa powinny łączyć się z obroną ich wartości i interesów strategicznych. Żadna obecna władza, wielka czy mała, nie może samodzielnie zapewnić siły zbrojnej, która zagwarantowałaby bezpieczeństwo mieszkańców w niestabilnym świecie.

II. POLITYKA HANDLOWA OTWARTA NA ŚWIAT

Unia Europejska jest uprawniona do działania w sprawach handlowych w imieniu swoich państw członkowskich. Jako potęga handlowa Europa ma duży wpływ międzynarodowy. Unia Europejska wspiera oparty na zasadach system Światowej Organizacji Handlu (WTO) liczącej 164 krajów członkowskich. System ten zapewnia określony poziom bezpieczeństwa prawnego i przejrzystości w prowadzeniu handlu międzynarodowego. WTO określa warunki, na jakich jej członkowie mogą się bronić przed nieuczciwymi praktykami, takimi jak stosowanie dumpingu (czyli sprzedaży po cenie poniżej kosztów produkcji), za pomocą których eksporterzy konkurują z rywalami. Przewiduje również procedurę rozstrzygnięcia sporów pomiędzy kontrahentami.

Polityka handlowa UE jest ściśle powiązana z unijną polityką rozwoju. W ramach „ogólnego systemu preferencji” Unia dopuściła, aby większość produktów importowanych z krajów rozwijających się lub znajdujących się w fazie przejściowej miała dostęp do jej rynku na zasadzie bezcłowej lub po preferencyjnych stawkach. Dla 49 najuboższych krajów świata ulgi są jeszcze większe. Eksport wszystkich produktów z tych krajów, z wyjątkiem broni, jest zwolniony z ceł na terenie Unii Europejskiej.

Unia Europejska nie posiada jednakże odrębnych umów handlowych ze swymi głównymi partnerami handlowymi wśród krajów rozwiniętych, jak USA czy Japonia. W przypadku tych krajów stosunki handlowe uregulowane zostały za

pośrednictwem mechanizmów WTO, ale prowadzone są rokowania w sprawie umów dwustronnych. W 2014 r. Unia Europejska i Kanada zawarły umowę gospodarczo-handlową. Została ona podpisana przez obie strony w październiku 2016 r.

W 2013 r. rozpoczęły się negocjacje między UE a Stanami Zjednoczonymi w sprawie ważnej umowy o wolnym handlu znanej pod skrótem „TTIP”. Umowa ta dotyczy między innymi barier celnych, harmonizacji norm, dostępu do rynków publicznych, uznawania oznaczeń pochodzenia i sposobu rozstrzygnięcia sporów. Łącznie gospodarki UE i Stanów Zjednoczonych odpowiadają za 40 proc. światowego handlu, którego rynek liczy 800 mln konsumentów. Kolejnym ważnym elementem umowy powinno być zapewnienie, by o normach stosowanych na całym świecie w przyszłości nie decydowali konkurenci, np. Chiny. UE kładzie duży nacisk na zachowanie wysokiej jakości standardów dotyczących bezpieczeństwa żywności, ochrony socjalnej, bezpieczeństwa danych i różnorodności kulturowej. W przypadku wejścia umowy w życie oczekuje się zwiększenia wzrostu gospodarczego we wszystkich krajach UE.

Unia Europejska rozwija handel z rosnącymi potęgami z innych części świata, począwszy od Chin i Indii aż po Amerykę Środkową i Południową. Umowy handlowe zawarte z tymi krajami przewidują również współpracę techniczną i kulturalną. Chiny stały się drugim co do znaczenia (po Stanach Zjednoczonych)

partnerem handlowym UE i jej największym dostawcą importowanych towarów. Unia Europejska jest głównym partnerem handlowym Rosji i największym źródłem inwestycji zagranicznych w tym kraju. Nałożyła jednak na Rosję sankcje handlowe w ramach protestu przeciwko aneksji Krymu w 2014 r., co w konsekwencji poważnie zakłóciło przepływy handlowe i inwestycyjne.

© Andy Atchinson/in Pictures/Corbis

Unia Europejska promuje otwarcie rynków i rozwój handlu na całym świecie.

III. ROZWÓJ W AFRYCE

Stosunki pomiędzy Europą a Afryką subsaharyjską mają długą historię. Zgodnie z traktatem rzymskim z 1957 r. ówczesne kolonie i terytoria zamorskie państw członkowskich zostały stowarzyszone ze Wspólnotą. Dekolonizacja, która rozpoczęła się we wczesnych latach 60. XX wieku, zmieniła tę relację – odtąd stowarzyszenie obejmowało państwa już suwerenne.

Umowa z Kotonu, podpisana w czerwcu 2000 r. w stolicy Beninu, była kolejnym krokiem w unijnej polityce rozwoju. Umowa ta, podpisana pomiędzy Unią Europejską a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP), jest najdalej idącą i najbardziej ambitną umową o handlu i pomocy, jaka została kiedykolwiek zawarta pomiędzy krajami rozwiniętymi i rozwijającymi się. Umowa z Kotonu stanowiła kontynuację konwencji z Lomé, która została podpisana w 1975 r. w stolicy Togo i następnie podlegała licznym zmianom wprowadzanym w regularnych odstępach.

Umowa ta idzie znacznie dalej niż wcześniejsze, ponieważ przechodzi od stosunków handlowych opartych na dostępie do rynku do stosunków handlowych w szerszym znaczeniu tego pojęcia. Wprowadziła również procedury rozwiązywania problemów związanych z naruszaniem praw człowieka.

Unia Europejska udzieliła specjalnych koncesji handlowych najmniej rozwiniętym krajom, z których 39 jest sygnatariuszami umowy z Kotonu. Od 2005 r.

kraje te mogą eksportować do UE praktycznie wszystkie produkty bez konieczności uiszczania ceł.

Mimo iż ta tradycyjna unijna polityka pozytywnie wpłynęła na sytuację w Afryce, nie zaspokaja ona obecnych potrzeb. Duże obszary Afryki na południe od Sahary doświadczyły wzrostu gospodarczego i zdołały wykorzystać ogromne zasoby naturalne, aby ulepszyć infrastrukturę i poziom życia na swoich terenach. Inne regiony poważnie ucierpiały jednak z powodu wojny, konfliktów i dyktatur. Cały region Sahelu, tuż na południe od Sahary, został zdestabilizowany – terror wciąż szerzą tam fanatycy religijni, np. grupa Boko Haram, a Róg Afryki ogarnęła wojna domowa i dyktatury.

Skutkiem tych wydarzeń jest zwiększenie się liczby uchodźców politycznych. Susza spowodowana zmianą klimatu oraz wzrost liczby ludności są innymi czynnikami skłaniającymi ludzi do podejmowania prób migracji do Europy. Dlatego też, oprócz udzielania pomocy humanitarnej, UE ma powody, by angażować się w opracowanie poważnej strategii mającej na celu stworzenie wzrostu gospodarczego na kontynencie afrykańskim i ustabilizowanie przemieszczania się ludności. Ponadto wspólna europejska polityka emigracyjna zaradziłaby długoterminowej potrzebie nowej siły roboczej w Europie, której populacja się starzeje.

Unia Europejska przeprowadza cywilne lub wojskowe operacje na rzecz utrzymania pokoju, takie jak ta zbrojna operacja przeciwko piratom u wybrzeży Somalii.

© Tim Freccia/Associated Press

Debata

ROZDZIAŁ

Pytania

Uczestnictwo

12

**Przyszłość
Europy**

Wyzwania

Wysiłki

Dialog

Komunikacja

Perspektywy

Motywacja

Synergie

**Współpraca
Wartości**

- ▶ „Europa nie powstanie od razu, ani według z góry ustalonego planu: będzie powstawała poprzez konkretne realizacje, tworząc najpierw rzeczywistą solidarność”.
- ▶ To oświadczenie z 1950 r. jest nadal aktualne. A jakie wyzwania czekają Europę w najbliższych latach?

„Europa nie powstanie od razu, ani według z góry ustalonego planu: będzie powstawała poprzez konkretne realizacje, tworząc najpierw rzeczywistą solidarność”. Zdanie to pochodzi ze słynnej deklaracji Roberta Schumana, który wygłosił je w dniu 9 maja 1950 r., dając początek projektowi integracji europejskiej. Dziś, prawie siedemdziesiąt lat później, słowa te nadal nie straciły na znaczeniu. Solidarność między społeczeństwami i narodami europejskimi musi nieustannie dostosowywać się do nowych wyzwań wynikających ze zmian zachodzących na świecie, tak jak miało to zawsze miejsce na przestrzeni całej historii Unii Europejskiej.

W pierwszych latach po II wojnie światowej nacisk położono na zwiększenie produkcji oraz zapewnienie, by wystarczyło dla wszystkich żywności. Utworzenie jednolitego rynku we wczesnych latach 90. było niewątpliwie wielkim osiągnięciem. W późniejszych latach stworzono walutę euro i Europejski Bank Centralny z myślą o poprawie efektywności funkcjonowania rynku. Jednocześnie dokładano wszelkich starań, by zlikwidować podziały wprowadzone podczas zimnej wojny przez reżimy komunistyczne. Kryzys gospodarczy, który rozpoczął się w 2008 r., obnażył podatność waluty euro na ataki światowych spekulantów. Aby ją zmniejszyć, kraje UE podjęły decyzję o ściślejszej koordynacji krajowych polityk gospodarczych i przedsięwzięły środki w celu utworzenia unii bankowej. W ostatnim czasie program prac Unii Europejskiej zdominowały wyzwania związane z bezpieczeństwem i imigracją.

Wybitny twórca integracji europejskiej, Jean Monnet, zakończył w 1976 r. swoje pamiętniki słowami: „Suwerenne narody przeszłości nie są w stanie w dalszym ciągu rozwiązywać problemów teraźniejszości; nie mogą zapewnić sobie własnego postępu ani kontrolować własnej przyszłości. Sama Wspólnota jest jedynie etapem na drodze ku uporządkowanemu światu przyszłości”. Czy w 2017 r., w dobie globalizacji, powinniśmy ze zrezygnowaniem uznać Unię Europejską za twór niemający większego znaczenia politycznego? A może należałoby raczej zadać sobie pytanie, w jaki sposób można wyzwolić pełny potencjał tkwiący w ponad pięciuset milionach Europejczyków dzielących takie same wartości i interesy?

Unia Europejska składa się z niemal 30 państw członkowskich różniących się znacznie pod względem historii, języka, kultury i poziomu życia. Czy tak zróżnicowana rodzina narodów jest w stanie stworzyć wspólną polityczną „sferę publiczną”? Czy możliwe jest, aby jej obywatele wytworzyli w sobie poczucie „bycia Europejczykami”, jednocześnie pozostając głęboko przywiązani do własnego kraju, regionu i społeczności lokalnej? Może tak być, jeżeli tylko obecne państwa członkowskie pójdą za przykładem pierwszej Wspólnoty Europejskiej, która zrodziła się na zgliszczach II wojny światowej. Moralnym uzasadnieniem Wspólnoty Europejskiej była idea pogodzenia byłych wrogów i budowania pokoju między nimi. Wspólnota była wierna zasadzie, zgodnie z którą wszystkie państwa członkowskie, niezależnie od wielkości, miały równe prawa i poszanowanie dla mniejszości.

Czy będzie można kontynuować integrację europejską, utrzymując, że wszystkie państwa członkowskie UE i ich narody mają wspólne dążenia? A może przywódcy UE w większym stopniu będą korzystać z porozumień dotyczących „wzmocnionej współpracy”, zgodnie z którymi tworzone *ad hoc* grupy państw członkowskich mogą szybciej podążać w obranym przez siebie kierunku bez uczestnictwa pozostałych członków UE? Rosnąca liczba takich porozumień mogłaby doprowadzić do Europy „à la carte”, czy „Europy o zmiennej geometrii”, w której państwa członkowskie miałyby pełną swobodę wyboru w kwestii prowadzenia określonej polityki lub przynależenia do określonej instytucji. Takie rozwiązanie może wydawać się atrakcyjne ze względu na swoją prostotę, jednak według niektórych obranie takiej strategii byłoby początkiem końca UE, która funkcjonuje na zasadzie przewidywania

© FatCamera/iStock

*Dzisiejsza współpraca Europejczyków
przyniesie lepsze jutro.*

wspólnych interesów państw członkowskich zarówno w krótkiej, jak i długiej perspektywie. Unia Europejska oparta jest na idei solidarności – oznacza to dzielenie się zarówno kosztami, jak i zyskami. Solidarność oznacza posiadanie wspólnych zasad i strategii. Zgodnie z tą logiką liczba zwolnień, odstępstw i klauzul *opt-out* powinna być ograniczona.

Jednocześnie niedawny kryzys gospodarczy pokazał, że kraje stosujące euro jako swoją walutę znajdują się w szczególnej sytuacji zależności, która uczyniła z nich centralną grupę państw w UE. Komisja Europejska zaproponowała zwiększenie integracji w strefie euro w drodze wzmocnienia strategii politycznych w obszarach finansowych, budżetowych i gospodarczych, a także zwiększenie wiarygodności tych strategii i demokratycznej odpowiedzialności za nie. Chodzi o to, by jakościowy krok w stronę przekształcenia strefy euro w obszar zjednoczonego zarządzania gospodarczego nadał Unii jako całości nowej dynamiki, a tym samym przyniósł korzyści dla całego kontynentu.

Niedawne wydarzenia podkreśliły potrzebę ściślejszej współpracy europejskiej w obszarach, które tradycyjnie podlegały wyłącznej kompetencji państw: np. bezpieczeństwa i obrony, a także wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych – w szczególności kwestii uchodźców. Właśnie w tych obszarach prawdopodobnie UE zmierzy się z największymi wyzwaniami i będzie musiała znaleźć wspólne rozwiązania, dając swoim obywatelom większe poczucie bezpieczeństwa i odbudowując ich zaufanie.

Za sprawą globalizacji Europa musi konkurować nie tylko ze swoimi tradycyjnymi rywalami (Japonią i Stanami Zjednoczonymi), ale również z szybko wschodzącymi potęgami gospodarczymi, takimi jak Brazylia, Chiny i Indie. Czy Europa w dalszym ciągu może chronić swoje normy środowiskowe i społeczne poprzez ograniczenie dostępu do rynków europejskich? Nawet gdyby tak postąpiła, nie sposób uciec przed brutalnymi realiami konkurencji międzynarodowej. Jest zatem prawdopodobne, że wiele podmiotów będzie wciąż naciskało na osiągnięcie przez Europę statusu podmiotu liczącego się w skali globalnej, działającego jednomyślnie na scenie światowej i skutecznie dochodzącego swoich interesów poprzez mówienie wspólnie jednym głosem.

Jednocześnie według wielu Europejczyków UE musi bardziej zbliżyć się do obywateli. Parlament Europejski, który z każdym nowym traktatem zyskuje coraz większe uprawnienia, jest wybierany bezpośrednio w powszechnych wyborach odbywających się co pięć lat. Jednak procentowy udział ludności, która faktycznie głosuje w tych wyborach, jest różny w poszczególnych krajach, a frekwencja jest często bardzo niska. Wyzwaniem dla instytucji UE i rządów poszczególnych państw członkowskich jest znalezienie lepszych sposobów informowania społeczeństwa i komunikowania się z nim (poprzez edukację, sieci organizacji pozarządowych itp.), co przyczyni się do wyłonienia się wspólnej europejskiej sfery publicznej, w ramach której obywatele UE mogą kształtować jej program polityczny. Jest to jedno z głównych wyzwań, z którymi muszą uporać się zarówno państwa członkowskie, jak i instytucje

UE, aby zmierzyć się z eurosceptycyzmem sprzyjającym wzrostowi populizmu i osłabiającym demokrację.

Znacząca siła UE leży między innymi w jej zdolności do szerzenia wartości europejskich poza jej granicami. Do wartości tych należą: przestrzeganie praw człowieka, stanie na straży zasad praworządności, ochrona środowiska, wolna gospodarka w ramach stabilnych, zorganizowanych ram prawnych i utrzymywanie norm społecznych. Od zakresu, w którym Europa jest w stanie przestrzegać tych wartości, zależy, czy inne regiony świata postrzegają ją jako pozytywny przykład.

Będziemy w stanie ocenić, czy UE spełnia swoje założenia, i czy jej działalność przynosi namacalne rezultaty tylko wtedy, gdy odpowiemy na następujące pytania:

- Jak znaleźć sprawiedliwe i długofalowe rozwiązanie problemu imigracji i uchodźców?
- Jak zapewnić zrównoważone finanse publiczne, jednocześnie chroniąc efektywny i sprawiedliwy model społeczny?
- W jaki sposób efektywnie finansować opiekę społeczną? Jak poradzić sobie z problemem starzejącej się populacji, aby nie obarczyć jego konsekwencjami kolejnych pokoleń?

- Jak znaleźć etyczne rozwiązania ogromnych, lecz delikatnych problemów wiążących się z rozwojem nauki i technologii, a w szczególności biotechnologii?
- Jak zapewnić bezpieczeństwo obywateli UE, nie naruszając ich wolności?
- Jak zapewnić zrównoważoną wspólną politykę obronną obywateli UE w świecie nieprzewidywalnych zagrożeń globalnych?

Jeżeli Europa zdoła osiągnąć wszystkie powyższe cele, zachowa szacunek, jakim jest darzona, i pozostanie źródłem inspiracji dla reszty świata.

Kalendarium
integracji
europejskiej

9 MAJA

Robert Schuman, francuski minister spraw zagranicznych, przedstawia w swoim przemówieniu plan opierający się na pomysle Jeana Monneta, francuskiego doradcy politycznego i gospodarczego. Schuman proponuje połączenie zasobów węgla oraz stali należących do Francji i Niemiec w ramach nowej organizacji otwartej na członkostwo innych krajów europejskich.

1-2 CZERWCA

Podczas konferencji w Mesynie ministrowie spraw zagranicznych sześciu krajów członkowskich EWWiS podejmują decyzję o rozszerzeniu integracji europejskiej na wszystkie sektory gospodarki.

4 STYCZNIA

Z inicjatywy Zjednoczonego Królestwa w Sztokholmie zostaje podpisana konwencja o utworzeniu Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (ang. EFTA). Jej stronami są również niektóre kraje europejskie niebędące członkami EWG.

8 KWIETNIA

Podpisany zostaje traktat łączący organy wykonawcze trzech Wspólnot (EWWiS, EWG i Euratom) i ustanawiający jedną Radę i Komisję. Traktat wchodzi w życie 1 lipca 1967 r.

1950

1951

1955

1957

1960

1963

1965

18 KWIETNIA

Sześć krajów zgromadzonych w Paryżu – Belgia, Francja, Niderlandy, Luksemburg, Republika Federalna Niemiec i Włochy – podpisuje Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (EWWiS). Traktat wchodzi w życie 23 lipca 1952 r. na okres 50 lat.

25 MARCA

Traktaty ustanawiające Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom) zostają podpisane w Rzymie przez wymienione sześć krajów. Traktaty rzymskie wchodzi w życie 1 stycznia 1958 r.

20 LIPCA

W Jaunde zostaje podpisany układ o stowarzyszeniu pomiędzy EWG a 18 krajami afrykańskimi.

29 STYCZNIA

„Kompromis luksemburski”: po kryzysie politycznym Francja ponownie zajmuje swoje miejsce w Radzie. W zamian zyskuje potwierdzenie, że sprawy dotyczące „ważnych interesów narodowych” będą nadal przyjmowane jednogłośnie.

1-2 GRUDNIA

Podczas szczytu w Hadze szefowie krajów EWG potwierdzają chęć dalszego pogłębienia integracji europejskiej.

1 STYCZNIA

Dania, Irlandia oraz Zjednoczone Królestwo przystępują do Wspólnot Europejskich, zwiększając liczbę państw członkowskich do dziewięciu. W następstwie referendum Norwegia pozostaje poza Wspólnotami Europejskimi.

28 LUTEGO

EWG oraz 46 państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) podpisują w Lomé konwencję (Lomé I).

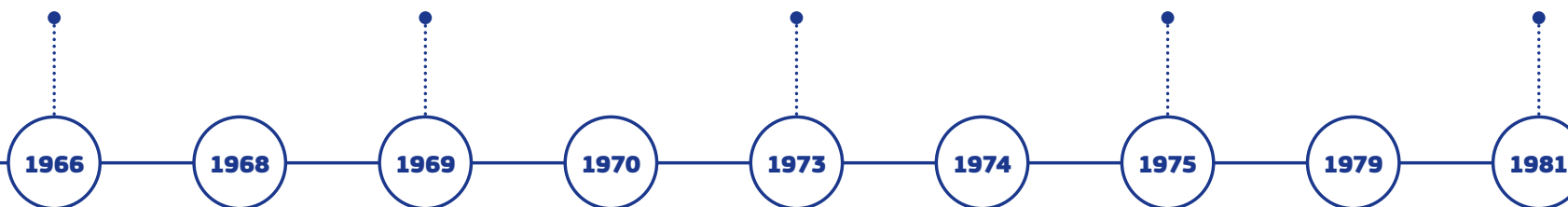
22 LIPCA

Podpisany zostaje traktat nadający Parlamentowi Europejskiemu większe kompetencje budżetowe i ustanawiający Europejski Trybunał Obrachunkowy. Traktat wchodzi w życie 1 czerwca 1977 r.

1 STYCZNIA

Grecja staje się dziesiątym państwem członkowskim Wspólnot Europejskich.

1 LIPCA

Osiemnaście miesięcy przed przewidzianym terminem zniesione zostają cła na towary przemysłowe i wprowadzona zostaje wspólna taryfa celna.

22 KWIECIEŃ

W Luksemburgu zostaje podpisany traktat umożliwiający Wspólnotom zwiększenie finansowania przy wykorzystaniu „zasobów własnych” oraz rozszerzający kompetencje nadzorcze Parlamentu Europejskiego.

9-10 GRUDNIA

Podczas szczytu w Paryżu przywódcy polityczni dziewięciu państw członkowskich postanawiają, że będą się spotykać trzy razy do roku jako Rada Europejska. Zgadniają się również na bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego oraz na utworzenie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

7-10 CZERWCA

Odbywają się pierwsze bezpośrednie wybory 410 członków Parlamentu Europejskiego.

14 I 17 CZERWCA

Odbywają się drugie bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

1 STYCZNIA

Hiszpania i Portugalia przystępują do Wspólnot Europejskich, zwiększając liczbę państw członkowskich do 12.

17 I 28 LUTEGO

W Luksemburgu i w Hadze zostaje podpisany Jednolity akt europejski. Traktat wchodzi w życie 1 lipca 1987 r.

15 I 18 CZERWCA

Odbywają się trzecie bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

9 LISTOPADA

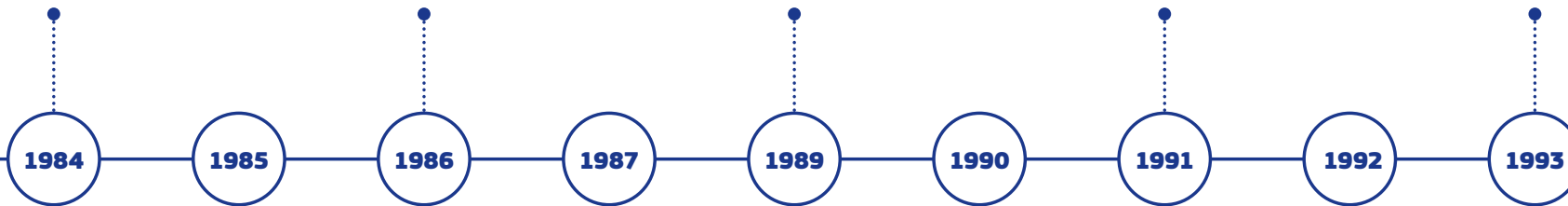
Upada mur berliński.

9–10 GRUDNIA

Rada Europejska zgromadzona w Maastricht przyjmuje Traktat o Unii Europejskiej. Stanowi on podstawę wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, ściślejszej współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz utworzenia unii gospodarczej i walutowej, łącznie z wprowadzeniem wspólnej waluty.

1 STYCZNIA

Zostaje utworzony jednolity rynek.

7 STYCZNIA

Jacques Delors zostaje przewodniczącym Komisji (1985–1995).

14 CZERWCA

Podpisany zostaje układ z Schengen, który zakłada zniesienie kontroli na wewnętrznych granicach Wspólnot Europejskich.

15 CZERWCA

Uruchomiony zostaje program Erasmus, mający na celu wsparcie młodych ludzi pragnących odbyć część kształcenia wyższego w innym kraju europejskim.

3 PAŹDZIERNIKA

Ponowne zjednoczenie Niemiec.

7 LUTEGO

W Maastricht zostaje podpisany Traktat o Unii Europejskiej. Traktat wchodzi w życie 1 listopada 1993 r.

9 | 12 CZERWCA

Odbywają się czwarte bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

27-28 LISTOPADA

W Barcelonie zbiera się konferencja eurośródziemnomorska, która daje początek stowarzyszeniu pomiędzy UE a krajami południowego wybrzeża Morza Śródziemnego.

30 MARCA

Rozpoczyna się proces przystąpienia obejmujący nowe kraje kandydujące – Cypr, Maltę i 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

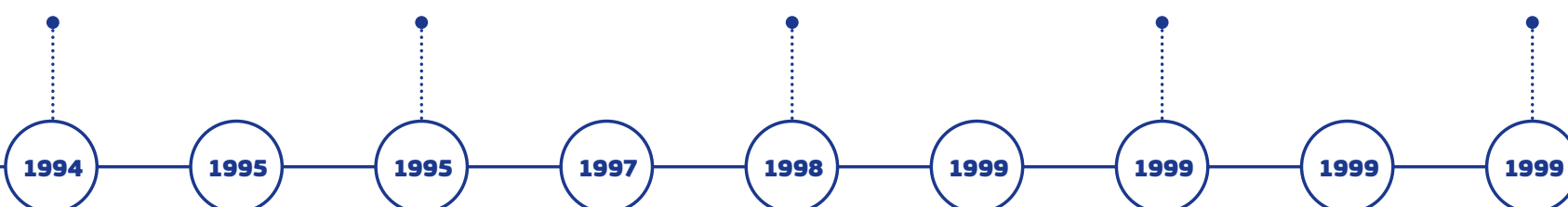
10 | 13 CZERWCA

Odbywają się piąte bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

15-16 PAŹDZIERNIKA

W Tampere Rada Europejska podejmuje decyzję o utworzeniu europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

1 STYCZNIA

Austria, Finlandia i Szwecja przystępują do Unii Europejskiej, która od tego momentu liczy już 15 członków. W następstwie referendum Norwegia pozostaje poza Unią Europejską.

23 STYCZNIA

Komisja Europejska rozpoczyna swoje urzędowanie pod przewodnictwem Jacques'a Santera (1995–1999).

2 PAŹDZIERNIKA

Zostaje podpisany traktat z Amsterdamu. Traktat wchodzi w życie 1 maja 1999 r.

1 STYCZNIA

Jedenaście krajów UE przyjmuje euro, które zostaje wprowadzone na rynkach finansowych, zastępując waluty krajowe w transakcjach bezgotówkowych. Europejski Bank Centralny (EBC) przejmuje odpowiedzialność za politykę pieniężną. W dniu 1 stycznia 2001 r. Grecja staje się 12. krajem strefy euro.

15 WRZEŚNIA

Komisja Europejska rozpoczyna swoje urzędowanie pod przewodnictwem Romano Prodiego (1999–2004).

23–24 MARCA

Rada Europejska zgromadzona w Lizbonie opracowuje strategię mającą na celu zwiększenie poziomu zatrudnienia w UE, modernizację gospodarki i wzmocnienie spójności społecznej w ramach gospodarki opartej na wiedzy.

26 LUTEGO

Zostaje podpisany traktat z Nicei. Wchodzi on w życie 1 lutego 2003 r.

1 STYCZNIA

Banknoty i monety euro zostają wprowadzone do obiegu w 12 krajach strefy euro.

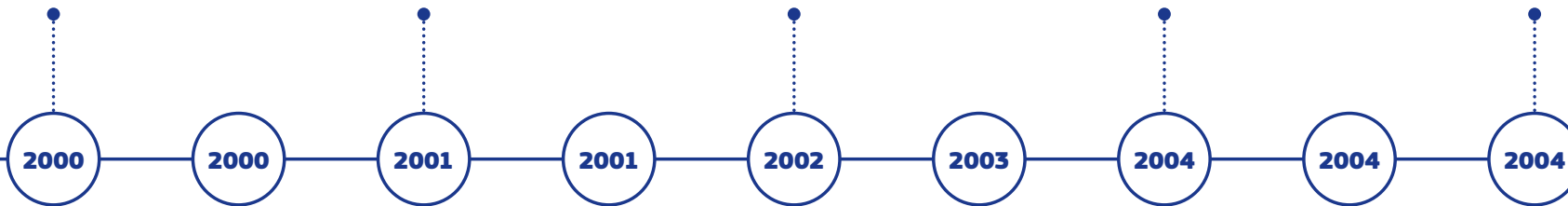

1 MAJA

Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia i Węgry przystępują do Unii Europejskiej.

22 LISTOPADA

Komisja Europejska rozpoczyna urzędowanie pod przewodnictwem José Manuela Barroso (2004–2014).

7–8 GRUDNIA

W perspektywie rozszerzenia Unii Rada Europejska zgromadzona w Nicei osiąga porozumienie w sprawie treści nowego traktatu zmieniającego system podejmowania decyzji. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Komisji Europejskiej uroczystie ogłaszają przyjęcie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

14–15 GRUDNIA

Szczyt Rady Europejskiej w Laeken: przyjęcie deklaracji w sprawie przyszłości Unii. Otwiera ona drogę przyszłym reformom w UE oraz umożliwia powołanie Konwentu (pod przewodnictwem Valérego Giscarda d'Estaing) mającego za zadanie opracowanie Konstytucji dla Europy.

10 LIPCA

Konwent w sprawie przyszłości Europy kończy prace nad projektem Konstytucji dla Europy.

10 I 13 CZERWCA

Odbývają się szóste bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

29 PAŹDZIERNIKA

Dwudziestu pięciu szefów państw lub rządów podpisuje w Rzymie Konstytucję dla Europy.

29 MAJA I 1 CZERWCA

Podczas referendum we Francji wyborcy odrzucają konstytucję europejską. Trzy dni później „nie” konstytucji mówią wyborcy w Niderlandach.

3 PAŹDZIERNIKA

Rozpoczynają się negocjacje akcesyjne z Turcją i Chorwacją.

1 STYCZNIA

Cypr i Malta stają się 14. i 15. krajem strefy euro.

2 PAŹDZIERNIKA

W wyniku referendum przeprowadzonego w Irlandii traktat lizboński zostaje zatwierdzony.

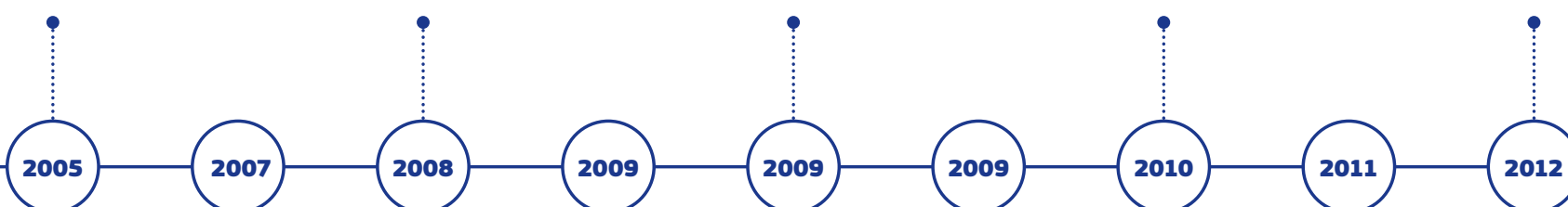
9 MAJA

Zostaje utworzony pierwowzór Europejskiego Mechanizmu Stabilności w wysokości 750 mld euro. Jest to jeden z wielu kroków, które mają pomóc Europie w przejściu przez kryzys gospodarczy i finansowy.

2 MARCA

25 państw UE podpisuje Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w unii gospodarczej i walutowej (pakt fiskalny). Traktat wchodzi w życie 1 stycznia 2013 r.

1 STYCZNIA

Bulgaria i Rumunia przystępują do Unii Europejskiej. Słowenia staje się 13. krajem strefy euro.

13 GRUDNIA

Zostaje podpisany traktat lizboński.

1 STYCZNIA

Słowacja staje się 16. krajem strefy euro.

4-7 CZERWCA

Odbywają się siódme bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

1 GRUDNIA

Traktat lizboński wchodzi w życie. Herman Van Rompuy zostaje przewodniczącym Rady Europejskiej (2009–2014). Catherine Ashton zostaje Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (2009–2014).

1 STYCZNIA

Estonia staje się 17. krajem strefy euro.

6 GRUDNIA

Unia Europejska otrzymuje Pokojową Nagrodę Nobla. Nagroda jest wyrazem uznania dla UE za sześćdziesięcioletni wkład w promocję pokoju i pojednania, demokracji i praw człowieka.

1 STYCZNIA

Łotwa staje się 18. krajem strefy euro.

22-25 MAJA

Odbývają się ósme bezpośrednie wybory do Parlamentu Europejskiego.

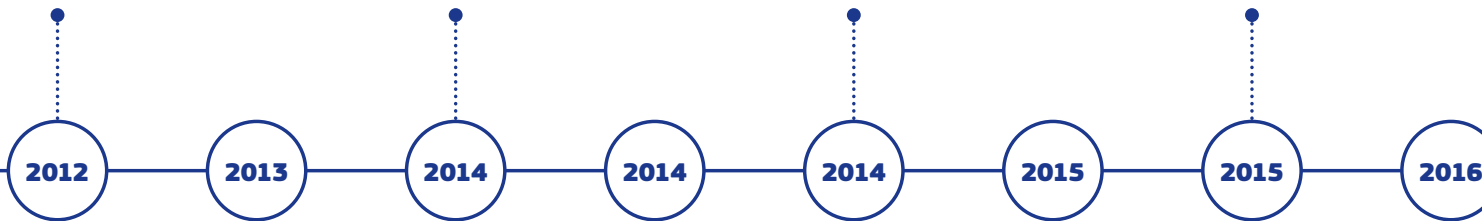

1 GRUDNIA

Herman Van Rompuy zostaje przewodniczącym Rady Europejskiej.

11 GRUDNIA

Porozumienie w sprawie walki ze zmianą klimatu zawarte na konferencji ONZ w Paryżu przez 195 krajów.

1 LIPCA

Chorwacja przystępuje do Unii Europejskiej.

15 PAŹDZIERNIKA

Zostaje utworzona unia bankowa UE, w ramach której wprowadza się wspólny europejski nadzór nad bankami.

1 LISTOPADA

Jean-Claude Juncker zostaje przewodniczącym Komisji Europejskiej. Federica Mogherini zostaje Wysoką Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa.

1 STYCZNIA

Litwa staje się 19. krajem strefy euro.

24 CZERWCA

Zostaje utworzony Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych mający na celu wspieranie nowych inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy.

23 CZERWCA

W referendum w Zjednoczonym Królestwie większość obywateli głosuje za opuszczeniem przez kraj Unii Europejskiej.

KONTAKT Z UE

PRZEZ INTERNET

Informacje o Unii Europejskiej we wszystkich urzędowych językach Unii Europejskiej są dostępne w portalu Europa:

europa.eu

OSOBIŚCIE

Na obszarze całej Unii Europejskiej znajdują się setki lokalnych centrów informacyjnych UE. Adres najbliższego centrum informacyjnego można znaleźć na stronie internetowej:

europedirect.europa.eu

TELEFONICZNIE LUB E-MAILEM

Europe Direct to serwis udzielający odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować, dzwoniąc na bezpłatną infolinię:

00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie umożliwiają połączeń z numerami 00 800 lub pobierają za nie opłaty) lub na płatną infolinię dla osób dzwoniących spoza UE: **+32 22999696**) albo wysyłając e-mail ze strony internetowej: **europedirect.europa.eu**

PUBLIKACJE NA TEMAT UE

Dostęp do publikacji na tematy unijne za jednym kliknięciem – na stronie księgarni UE: **bookshop.europa.eu**

Informacje oraz broszury na temat Unii Europejskiej w języku polskim można także otrzymać w następujących miejscach:

PRZEDSTAWICIELSTWA KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce

ul. Jasna 14/16a
00-041 Warszawa
POLSKA/POLAND
Tel.: +48 225568989
E-mail: comm-rep-poland@ec.europa.eu
Internet: ec.europa.eu/polska
Facebook: [/komisjaeuropejska](https://www.facebook.com/komisjaeuropejska)
Twitter: [/EUinPL](https://twitter.com/EUinPL)
YouTube: [/komisjaeuropejska](https://www.youtube.com/komisjaeuropejska)
Pinterest: [/UEwPolsce](https://www.pinterest.com/UEwPolsce)

Przedstawicielstwo Regionalne Komisji Europejskiej we Wrocławiu

50-052 Wrocław
POLSKA/POLAND
Tel. +48 713240909
E-mail: comm-rep-pl-wroclaw@ec.europa.eu
Internet: ec.europa.eu/polska

BIURA INFORMACYJNE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament Europejski
Biuro informacyjne w Polsce
ul. Jasna 14/16a
00-041 Warszawa
POLSKA/POLAND
Tel.: +48 225952470
E-mail: epwarszawa@europarl.europa.eu
Internet: www.europarl.pl

Biuro Informacyjne Parlamentu Europejskiego we Wrocławiu

ul. Widok 10
50-052 Wrocław
POLSKA/POLAND
Tel. +48 713376363
E-mail: epwroclaw@europarl.europa.eu

Przedstawicielstwa i biura Komisji i Parlamentu znajdują się we wszystkich państwach Unii Europejskiej. Delegatury Unii Europejskiej rozmieszczone są także w innych częściach świata.

JAK OTRZYMAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- jeden egzemplarz:
w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- kilka egzemplarzy (lub mapy, plakaty):
w przedstawicielstwach Unii Europejskiej (http://ec.europa.eu/represent_pl.htm)
w delegaturach Unii Europejskiej w krajach poza UE:
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_pl.htm)
kontaktując się z Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_pl.htm)
lub dzwoniąc pod numer 00 800 6 7 8 9 10 11 (numer bezpłatny w całej UE) (*).

(*) Informacje są udzielane nieodpłatnie, większość połączeń również jest bezpłatna (niektórzy operatorzy, hotele lub telefony publiczne mogą naliczać opłaty).

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)

EUROPA W 12 LEKCJACH

Pascal Fontaine

Czemu służy Unia Europejska? Dlaczego i w jaki sposób została stworzona? Jak funkcjonuje? Czego już dokonała dla swoich obywateli i jakie nowe wyzwania przed nią stoją?

Czy w zglobalizowanym świecie Unia może skutecznie rywalizować z innymi wielkimi gospodarkami, utrzymując przy tym swoje standardy społeczne? Jak zarządzać imigracją? Jaka będzie rola Europy na scenie światowej w nadchodzących latach? Dokąd sięgną granice UE? Jaka przyszłość czeka euro?

Oto niektóre z pytań, na które stara się odpowiedzieć ekspert UE Pascal Fontaine w niniejszym wydaniu swojej popularnej broszury *Europa w 12 lekcjach*. Pascal Fontaine był asystentem Jeana Monneta i profesorem paryskiego Instytutu Nauk Politycznych (Institut d'études politiques de Paris).

